

Sari Viljanen

TERVETULOA MEILLE! – LAPSILTA LAPSILLE SUUNNATTU
OPAS HELPOTTAMAAN PÄIVÄHOIDON ALOITUSTA UOTOS-
LAN PÄIVÄKODISSA

Sosiaalialan koulutusohjelma
2018

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

TERVETULOA MEILLE! -LAPSILTA LAPSILLE SUUNNATTU OPAS PÄIVÄHOIDON ALOITTAMISEEN UOTSOLAN PÄIVÄKODISSA

Viljanen, Sari
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Elokuu 2018
Ohjaaja: Kumpulainen, Pasi
Sivumäärä: 47
Liitteitä: 3

Asiasanat: varhaiskasvatus, päivähoiton aloitus, lapsilähtöisyys, lasten osallisuus

---

Tämän opinnäytetyön aihe perustui päivähoiton aloittamiseen liittyvän lapsille suunnatun materiaalin puutteeseen. Kehittämiprojektin tavoitteena oli vastata tähän puutteeseen luomalla ennakoiva työväline päivähoiton aloittavalle lapselle Uotsolan päiväkodissa.

Kehittämiprojekti oli lapsinäkökulmainen toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tarkoituksena oli lapsilähtöisesti ja lasten osallisuutta lisäten tuottaa opas lapsen päivähoiton aloituksen ennakointiin. Opinnäytetyössä yhdistyivät osallistava etnografinen lapsen päiväkotiarjen tutkimus ja näin saadusta aineistosta oppaan kehittäminen.

Haastatteleamalla Uotsolan päiväkodin seuraavaksi esikouluun siirtyviä lapsia ja osallistamalla lapset valokuvausprojektin myötä kuvaamaan haastatteluissa esiin tulleita asioita ja tulkitsemaan niitä, saatiin kerättyä aineisto, jonka perusteella tulkittiin lasten arkea päivähoitossa. Tutkimuksella saatiin selville lapsille tärkeimmiksi asioiksi heidän päiväkotiarjessaan leikki ja kaverit. Saadusta aineistosta koottiin opas päivähoiton aloituksen ennakointiin Uotsolan päiväkodissa.

Arvio oppaan käyttökelpoisuudesta saatiin päivähoiton aloittaneiden perheiden arviointikyselyllä. Opas löytyy Uotsolan päiväkodin internet-sivuilta, mistä se on jokaisen päivähoiton aloittavan perheen saatavilla ja tulostettavissa.

WELCOME TO US! – FROM CHILDREN TO CHILDREN A GUIDE FOR STARTING THE DAYCARE IN UOTSOLA'S DAYCARE CENTRE

Viljanen, Sari

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

August 2018

Supervisor: Kumpulainen, Pasi

Number of pages: 47

Appendices: 3

Key words: early childhood education, entering daycare, child-oriented, child participation

---

The subject of this thesis was based on the lack of material directed for children starting day care. The aim of the development project was to respond to this defect by creating a anticipatory tool for children starting daycare at the Uotsola Daycare Center.

The development project was a functional thesis made from children's viewpoint and aimed to provide a guide for anticipating the start of child's daycare in a child-oriented way while increasing childrens complicity. This thesis combines an inclusive ethnographic study of the every day life in daycare and utilizing the results of the study for developing a guidebook.

The material was collected by interviewing those children at Uotsola Daycare Centre who will next move on to preschool, and by involving them through a photography project to photograph and describe things that came up in the interviews. Based on this material collected, interpretations of children's daily lives were made. The study found that the most important things for children in their every day life in daycare are play and friends. By gathering this material, the guide for anticipating the start of child's daycare at the Uotsola day care center was compiled.

A questionnaire for families whos child had started daycare, was used to evaluate the usefulness of the guide. The guide can be found on the website of Uotsola Daycare Center, where it is available for families of each child starting daycare and can be printed out.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KEHITTÄMISPROJEKTIN MÄÄRITTELY, TAUSTA JA TOIMINNALLINEN YMPÄRISTÖ.....	6
2.1 Kehittämiprojektin määrittely.....	6
2.2 Lapsi varhaiskasvatuksessa.....	7
2.3 Uotsolan päiväkoti	9
2.4 Aikaisempia aiheeseen liittyviä tutkimuksia.....	11
3 TERVETULOA MEILLE! -OPPAAN LÄHTÖKOHDAT.....	12
3.1 Päivähoidon aloitus	12
3.2 Lapsilähtöisyys opinnäytetyön toteutuksen taustalla.....	14
3.3 Lasten osallisuus opinnäytetyön toteutuksen taustalla.....	15
4 KEHITTÄMISPROJEKTI.....	19
4.1 Projektin tutkimuksellinen lähestymistapa ja tutkimusmenetelmä	19
4.2 Kehittämiprojektin eteneminen	23
4.3 Kehittämiprojektin toteutus	24
4.3.1 Haastattelu, valokuvaus ja niistä saadun aineiston analysointi.....	25
4.3.2 Ensimmäinen tapaamiskerta	26
4.3.3 Toinen tapaamiskerta	30
4.3.4 Kolmas tapaamiskerta	31
4.3.5 Neljäs ja viides tapaamiskerta: valmiin oppaan esittely lapsille.....	33
4.4 Kehittämiprojektin tuotoksen laatiminen lopulliseen muotoonsa	33
5 KEHITTÄMISPROJEKTIN TULOKSET JA ARVIOINTI	34
5.1 Tutkimustulokset ja valmis opas.....	34
5.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	36
5.3 Päivähoidon aloittavien perheiden arviointikysely	38
5.3.1 Arviointikyselyn tulokset.....	39
5.3.2 Päivähoitohenkilökunnan arvio oppaasta.....	40
6 YHTEENVETO JA POHDINTA	40
LÄHTEET.....	44
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Olen työskennellyt koko työurani tavalla tai toisella lasten parissa ja lähtökohtaisesti tahdoin toteuttaa toiminnallisen opinnäytetyön yhteistyössä lasten kanssa. Nykyisessä työssäni päiväkodissa lastenhoitajana uusi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 korostaa lapsilähtöisyyttä ja lasten ja perheiden osallisuutta ja tahdoin nämä asiat ottaa mukaan myös opinnäytetyöhön.

Koska koin puutteeksi sen, ettei varhaiskasvatuksessa ole lapsille itselleen suunnattuja valtakunnallisia oppaita tai ohjeita päivähoidon aloitukseen, opinnäytetyöksi määrittyi kehittämisprojekti, jossa tarkoituksena oli tutkimalla lasten näkökulmaa päiväkotiarjesta saada aikaan opas helpottamaan tulevien päivähoitolasten hoidon aloitusta. Toimitin opinnäytetyön Sastamalan varhaiskasvatuksessa omalla työpaikallani Uotsolan päiväkodissa, Vaapukkavarpaiden osastolla. Työ toteutui 3-5-vuotiaiden ryhmässä, pääasiassa seuraavaksi esikouluun siirtyvien lasten kanssa.

Kehittämisprojekti oli osallistavaa etnografian tutkimusta, jossa tietoa kerättiin haastattelemalla lapsia heidän ajatuksistaan omasta arjestaan päiväkodista. Lapset osallistettiin tutkimukseen valokuvausprojektilla, jossa lapset valokuvasivat haastatteluissa esiin tulleita asioita. Lisäksi kuultiin lasten tulkintoja ja havaintoja heidän ottamistaan valokuvista. Näiden pohjalta tulkittiin lapsen arkea päiväkodissa. Lapsilähtöisesti aineistoa tuottamalla, käyttämällä haastattelua ja valokuvausta ilmaisun keinona sekä haastattelun tukena saatiin selville, mitä hyvä päiväkotipäivä lasten mielestä pitää sisältää ja mitä asioita lapset tahtoivat kertoa päivähoitoon uutena tulevalle lapselle. Näiden tutkimustulosten ja tuotosten perusteella suunniteltiin ja valmistettiin lapsilta lapsille suunnattu opas päivähoidon aloituksen kynnyksen alentamiseen Uotsolan päiväkodissa.

Toiminnallisesta opinnäytetyöstä hyötyivät sekä opinnäytetyön aineiston tuottamiseen osallistuvat lapset osallisuuden ja lapsilähtöisyyden nimissä sekä päivähoitoon uutena tulevat lapset tulevaisuudessa saamalla työvälineen käsitellä tulevaa muutosta

etukäteen kotona. Arviointikyselyllä osallistettiin myös päivähoiton aloittaneiden lasten vanhempia ja saatiin tietoa opinnäytetyöni tuotoksen toimivuudesta päivähoiton aloituksen ennakoitavilaineenä. Tämä opinnäytetyön raportti on siis matka varhaiskasvatuksessa lapsilähtöisen aineiston tuottamisen kautta lasten arjen tutkimiseen ja tuotosten koontiin valmiiksi oppaaksi. Tervetuloa mukaan matkalle.

2 KEHITTÄMISPROJEKTIN MÄÄRITTELY, TAUSTA JA TOIMINNALLINEN YMPÄRISTÖ

2.1 Kehittämiprojektin määrittely

Opinnäytetyön aiheena oli tutkivan otteen sisältävä kehittämisprojekti varhaiskasvatukseen. Sen tarkoituksena oli vastata Uotsolan päiväkotiin tulevien lasten tarpeisiin tietää tulevasta päivähoitopaikastaan etukäteen tällä hetkellä Uotsolan päivähoitossa olevien lasten kertomana. Kehittämisprojekti perustui tutkivaan tiedonhankintaan ja luovaan tiedon tuottamisen menetelmään olemalla lasten arkea tutkivaa osallistavaa etnografiaa. Analysoimalla lasten haastatteluja sekä lasten tulkintoja heidän valokuvistaan haastatteluissa esiin tulleista aiheista kehittämisprojektin tarkoitus oli selvittää, mitkä asiat Uotsolan päiväkodissa olivat siellä tutkimushetkellä paikalla olevien lasten näkökulmasta sellaisia asioita, mitkä he kokivat heille tärkeiksi asioiksi päivähoitossa ja joista he tahtoivat kertoa tuleville hoitolapsille. Kehittämisprojektin tavoitteena oli aikaansaada tämä materiaalin pohjalta lapsilähtöisen näkökulman mukainen ”Tervetuloa meille!”-opas päivähoiton aloituksen ennakointiin Uotsolan päiväkodissa. Tavoitteena oli oppaan avulla alentaa lapsen päivähoiton aloittamisen kynnyksiä.

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö sisältää sekä osallistavan etnografian tutkimusta lasten arjesta päiväkodissa että tuotteen suunnittelua ja valmistamista saadun tutkimusaineiston perusteella. Etnografisessa tutkimuksessa tavoitteena on jonkin ilmiön ymmärtäminen, tässä opinnäytetyössä lapsen päiväkotiarjen ymmärtäminen (Rautiainen 2007, 4.) Tutkimusmenetelminä käytettiin lasten haastattelua ja tulkintaa lasten ottamista valokuvista ja niiden kommentaiteista.

2.2 Lapsi varhaiskasvatuksessa

Opinnäytetyö sijoittui Sastamalan varhaiskasvatuksessa tehtäväksi kehittämisprojektiksi, koska varhaiskasvatukseen ei ole lapsille suunnattuja valtakunnallisia oppaita ja tutustumiskäytännöt varhaiskasvatusta tuottaviin yksiköihin vaihtelevat paikkakunnittain ja päivähoitoyksiköittäin.

Varhaiskasvatus tarkoittaa lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetuksen ja hoidon muodostamaan kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Sitä voidaan tuottaa päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena. Tavoitteena on edistää lapsen hyvinvointia, tukea lapsen kehitystä, kasvua ja oppimista sekä vahvistaa lasten aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa ja osallisuutta. (Opetushallituksen www-sivut 2018; Eerola-Pennanen, Vuorisalo & Raittila 2017, 30.)

Lasten maailmat muuttuvat ja sen muuttumista on seurattava ja varhaiskasvatustoimintaa kehitettävä sen mukana (Koivula, Siippanen & Eerola-Pennanen 2017, 9). Tässä opinnäytetyöni kehittämisprojektissa varhaiskasvatuksen tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus ulotetaan jo aikaan ennen varhaiskasvatuksen varsinaista aloitusta.

Lasten kasvatuksen ja hoidon lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia heidän ensisijaisessa kasvatustehtävässään ja mahdollistaa heidän työssäkäyntinsä tai opiskelunsa. Varhaiskasvatus on lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Opetushallituksen uusi määräys varhaiskasvatussuunnitelman perusteista on ollut voimassa 1.8.2017 alkaen ja se on varhaiskasvatuksen järjestäjiä oikeudellisesti sitova. Varhaiskasvatussuunnitelma on koko maan varhaiskasvatushenkilöstön yhteinen työväline ja se linjaa varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan varmistamisen yhtenäisyyden ja lasten ja heidän perheidensä tasavertaisuuden ohjaamalla varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä. (Opetushallitus 2016, 8, 14.)

Vaikka varhaiskasvatus mahdollistaakin yhteiskunnallisen tuottavuuden ja vanhempien työssäkäynnin on se kuitenkin ensisijaisesti lapsen oikeus hyvään kasvuun ja oppimiseen (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 12). Kehittämisprojekti ottaa

huomioon tämän ensisijaisuuden ja luo väliseen juuri lapselle mahdollista ennakoinnin varhaiskasvatuksen aloittamiselle.

Työtäni Uotsolan päiväkodissa ohjaa Varhaiskasvatuslaki (36/1973), joka säätää lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatuksen tavoitteista. Laki lasten päivähoitosta annetun lain muuttamisesta (580/2015) muutti lapsen oikeuden kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen vain silloin, kun lapsen huoltajat työskentelevät tai opiskelevät koko- tai osa-aikaisesti. Jos ainakin toinen lapsen huoltajista on kotona, lapsella on oikeus enintään 20h/vk varhaiskasvatukseen. Päivähoito-oikeutta ei kuitenkaan rajata, jos lapsen kehitys ja tuen tarve tai perheen olosuhteet vaativat lapsen koko-aikaista päivähoitoa. (Varhaiskasvatuslaki 2015, 11a§.)

Oli lapsen tuleva päivähoitopäivä kuinka pitkä tahansa, hoitosuhde joka tapauksessa alkaa joskus ja jokaiselle lapselle se on ainutkertainen ja omakohtainen kokemus. Kehittämishankkeen tarkoituksena oli tuottaa lapsilähtöisesti väline, jonka avulla lapsi voi käsitellä päivähoiton aloittamisen tuomia tunteitaan ja tutustua Uotsolan päiväkotiin ennalta.

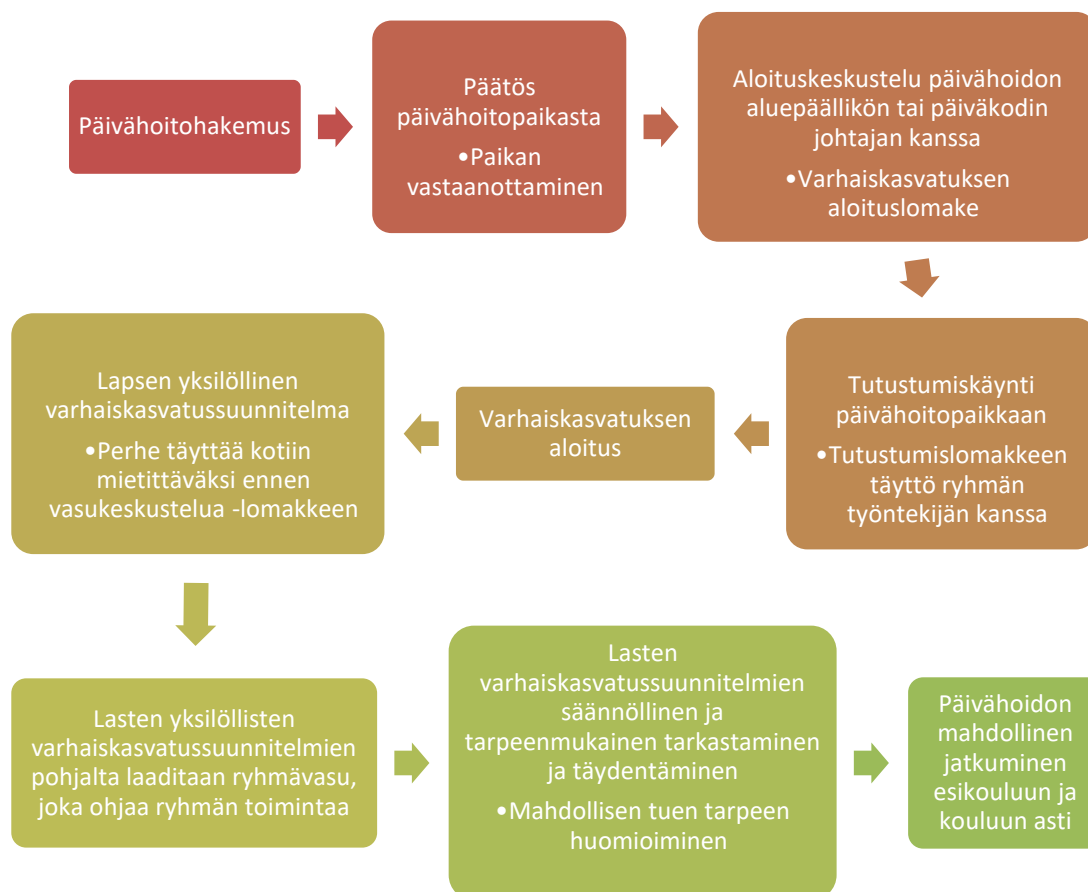
Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa tarkoittaa suunniteltua, tietoista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseksi. Se näkyy niin oppimisympäristöissä, leikissä kuin arjen toimintakulttuurissakin ja erityisen tärkeää pedagogisessa toiminnassa on lasten osallistaminen. (Rautiainen 2016.) Varhaiskasvatuksessa näkyväksi tulee tehdä niin päiväkodin toiminta, tavoitteet kuin toiminnan vaikuttavuus ja tuloksellisuuskin. Laadukkaasti järjestetty varhaiskasvatus on yhteiskunnallisesti ja kunnan talouden kannalta tuloksellista. Siksi on tärkeää, että päiväkodin laadukkaalla pedagogisella varhaiskasvatuksella toteutetaan lapsen mahdollisuuksia toimia luontaisella tavallaan lapsiryhmässä ikätovereiden kanssa. Varhaiskasvatuksen tulee taata lasten yhdenvertaisuutta ja antaa vahva pohja oppimisen poluille. (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi & Siimes 2016, 261-262.) Opinnäytetyön toteutus teki näkyväksi päiväkodin toimintaa sekä varhaiskasvatuksen tavoitteita lasten osallisuudesta ja lapsilähtöisyydestä.

2.3 Uotsolan päiväkoti

Uotsolan päiväkoti on kaksiosastoinen vuodesta 2010 toiminut päiväkoti Sastamassa. Sammaltassujen 1-3-vuotiaat toimivat omalla osastollaan lastentarhanopettajan ja kahden lastenhoitajan ohjaamina ja Vaapukkavarpaisten 3-5v-vuotiaat omalla osastollaan kahden lastentarhanopettajan ja yhden lastenhoitajan parissa. Lisäksi päiväkodin henkilökuntaan kuuluu päiväkodinjohtajana toimiva aluejohtaja, jonka työhuone sijaitsee toisaalla, vaihtuva määrä ryhmävustajia sekä laitoshuoltaja, joka huolehtii päiväkodin siisteydestä ja ruokahuollosta.

Sastamalan kaupungissa lasten päivähoiton aloittaminen ja opinpolku on seuraavan kaavion mukainen:

Kuvio 1. Sastamalan varhaiskasvatuksen polku

Päivähoitohakemuksen tehtyään ja myönteisen päätöksen saatuaan perheelle varataan aika aloituskeskusteluun. Vanhempien kanssa päiväkodin johtajan tai aluejohtajan pitämän aloituskeskustelun jälkeen perhe käy tutustumassa lapsen päivähoitopaikkaan.

Samalla ryhmän henkilökunta tutustuu lapseen ja perheeseen ja päinvastoin. Lapselle tutustumiskäynti voi kuitenkin jännittävydessään ja lähinnä aikuisten välisen kanssakäymisen seuraamisessa jäädä hyvin hataraksi mielikuvaksi.

Uotsolan päiväkodilla on internetsivustot, josta käy ilmi päiväkodin toiminta-ajatus ja arvot, sisällöt, tavoitteet ja ajatus kasvatuskumppanuudesta. Sivuilta löytyy myös tervetuloa päiväkotiin -opas, joka on tarkoitettu vanhemmille ja jossa neuvotaan käytännön asioista päivähoitossa, kuten vaatteiden nimikoinnin tärkeydestä ja porttien sulkemisesta.

Sastamalan kaupunki on tämän vuoden alusta ottanut käyttöön uudet varhaiskasvatussuunnitelmakaavakkeet ja käytännöt kaikkine lisäkaavakkeineen (lakisääteiset 1½v. ja 4v. neuvolayhteistyökaavakkeet, tutustuminen, lääkehoitosuunnitelma). Varhaiskasvatuksen aluejohtajan tai päiväkodin johtajan työhön lisättiin uusien asiakasperheiden kanssa käytävät aloituskeskustelut ja varhaiskasvatuksen aloituslomakkeen täyttö yhdessä huoltajien kanssa ennen päivähoiton aloitusta. Aloituslomakkeessa ja keskustelussa tuodaan huoltajien tietoon päivähoitoon liittyvät asiat sekä sovitaan ja kirjataan varhaiskasvatusyksikön, lapsen ja huoltajan/huoltajien tiedot, tiedot lapsen hyvinvoinnista ja terveydestä, luvat ja sopimukset, lapsen varhaiskasvatussuunnitelma, tiedon siirto sekä sopimus hoitoajoista.

Tämän lisäksi ennen päivähoiton alkua perheen tutustuessa päivähoitopaikkaansa täytetään lapsen varhaiskasvatuksen tutustumislomake yhdessä ryhmän henkilökunnan ja lapsen huoltajien kanssa. Lomakkeeseen kirjataan lapsen ja perheen yhteystiedot, tietoja lapsesta ja hänen päivittäistoiminnoistaan, kodin kasvatuskäytännöistä sekä kasvatusyhteistyöstä.

Kaikki nämä ovat lapsen parhaaksi, mutta vanhempien ja varhaiskasvattajien välisiä asioita ne suurimmaksi osaksi ovat. Päivähoitoa aloittavalle lapselle itselleen ei ole mitään, mikä on mielestäni vakava puute varsinkin uusien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) mukaisten säädösten valossa.

Mielestäni kehittämissuunnitelmassa tuotetulle oppaalle oli siis selkeä tarve. Koska lapselle ei välttämättä riitä lyhyt tutustumiskäynti tulevassa päivähoitopaikassaan

hahmottaakseen tulevaa opinnäytetyöni pyrkimyksenä olikin antaa perheelle työväline tutustuttaa lasta päivähoitopaikkaan etukäteen useaan otteeseen kuvien avulla rauhassa kotona, vaikkapa iltaisin.

2.4 Aikaisempia aiheeseen liittyviä tutkimuksia

Opinnäytetyön toteutukseen sain eväitä myös aikaisemmista opinnäytetöistä. Kaisu Virtanen totesi opinnäytetyössään saman havainnon omani kanssa; lapselle itselleen ei päivähoiton aloituksessa ole paljonkaan konkreettista annettavaa, aikuisille materiaalia löytyy kyllä. Opinnäytetyössään Virtanen toteutti myös lapsilähtöisesti materiaalia tuotukseensa, satukirjaan päivähoiton aloituksesta. (Virtanen 2016, 9.)

Samoilla linjoilla oli Heidi Lepistö, joka tuotti opinnäytetyönään perehdytyskansion päivähoiton aloittaville lapsille yhdessä lasten kanssa. (Lepistö 2014, 2.) Sastamalan alueella tällaista perehdytyskansioita ei päiväkodeissa ole vielä ollut, joten opinnäytetyön tuotos oli ensimmäinen ja toivon, että muutkin päiväkodit toteuttaisivat sellaisen käyttöönsä.

Mari Anttilan ja Emmi Haapalan opinnäytetyössä tuotoksena oli niin ikään satukirja päiväkotipäivän kulusta. Se oli yksilöity Upseerin päiväkotiin ja koostui piirroskuvista ja päiväkotipäivästä kertovasta tekstistä. (Anttila & Haapala 2010, 6.) Nina Ahosen opinnäytetyön tuotoksena oli myös satukirja päiväkodin arjesta (Ahonen 2009, 2). Samoin Anna Lahtirannan ja Tytti Simolinin opinnäytetyössä (Lahtiranta & Simolin 2011, 2). Näiden satukirjojen tarkoitus on ollut sama kuin tämän opinnäytetyön eli tukea lapsen päivähoiton aloittamista.

Lastenkirjallisuudesta löytyy jonkin verran päivähoiton aloittamisesta kertovia kirjoja, joissa yleisesti kuvataan päivähoitopäivän kulkua. Kehittämiprojektissa tuotettu opas on yksilöity Uotsolan päiväkotiin ja kuvat ovat lasten omasta näkökulmastaan ottamia realistisia kuvia oikeasta päiväkodista ja sen toiminnasta.

Päivi Haverinen tuotti opinnäytetyössään ”Pikkuisen parempi alku -opas alle kolmi-vuotiaitten lasten päivähoiton aloitukseen” oppaan päivähoiton muuttuvalle

henkilöstölle yhtenäistääkseen Lehtikasken päiväkodin aloituskäytäntöjä. Haverisen tuottamasta opinnäytetyön liitteenä olevasta oppaasta kävi selville, ettei kyseisessäkään päiväkodissa ollut lapselle itselleen mitään konkreettista välinettä päivähoiton aloittamisen tuottamien tunteiden käsittelyyn. (Haverinen 2015, 50-56.)

Jonna Ikonen on opinnäytetyössään tuottanut esittelyvideon päiväkotia Wilhelmiinan aloittaville lapsille, jonka tarkoitus on niin ikään ollut helpottaa päivähoiton aloitusta. (Ikonen 2017, 6.) Omat resurssini ja mielenkiintoni eivät riittäneet tämän kaltaiseen tuotokseen mutta tavoite tässäkin opinnäytetyössä oli sama.

3 TERVETULOA MEILLE! -OPPAAN LÄHTÖKOHDAT

3.1 Päivähoidon aloitus

Lapsen aloittaminen päivähoitossa on aina ollut ja tulee olemaan suuri muutos niin lapsen kuin perheenkin elämässä. Lapsen jääminen outoon paikkaan, outojen ihmisten luokse, ero omista vanhemmista aiheuttaa varmasti jonkinasteista ahdistusta niin lapselle itselleen kuin vanhemmillekin.

Työkokemuksestani ja aikaisemmista koulutuksista oppineena tiedän, että lapselle pienissäkin muutoksissa ennakointi on tärkeää. Ennakoimalla helpotetaan tulevaa, esimerkiksi toiminnasta toiseen siirtymistä ja uuteen tutustumista. Ennakoitavuus syntyy asioiden, tapahtumien ja ihmisten tuttuudesta ja toistuvuudesta. Opinnäytetyölläni halusin tuoda perheen ja eritoten lapsen ulottuville työvälineen käsitellä tätä suurta muutosta ja tutustua päiväkotiin etukäteen. (Järvinen & Mikkola 2015, 26.)

Päivähoidon aloittavat perheet käyvät tutustumassa omaan tulevaan osastoonsa sovittuna ajankohtana, jolloin perhe voi tutustua henkilökuntaan ja päiväkodin tiloihin. Perhe voi tahtoessaan, ja pystyessään niin järjestämään, käydä tutustumassa päivähoidon useammankin kerran ennen päivähoiton alkua. Myös lapsen ensimmäiset varsinaiset hoitopäivät olisi hyvä saada järjestettyä lyhyiksi, jotta lapsi saisi ns. pehmeän aloituksen päiväkotiuuralleen (Kanninen & Sigfrids 2012, 265).

Päivähoidon aloitukseen liittyy monenlaisia tunteita. Vanhemmat voivat murehtia lapsen sopeutumisesta päivähoitoon, selviytymisestä uuden arjen rytmistä, lapsen saamasta riittävästä huomiosta. Lapsi tarvitsee uuteen sopeutumiseen aikaa. Lapsi voi kokea vaikeita tunteita, ikävää ja kiukkua, joille on annettava ymmärrystä ja tilaa. Persoonansa, ikänsä ja kehitystasonsa mukaan lapsi voi reagoida uuteen hyvin monin eri tavoin kuten mm. univaikeuksilla, syömättömyydellä, kastelulla, takertumisella vanhempisiin, itkemällä ja/tai kieltäytymällä osallistumasta. Lapsi voi myös hoitosuhteen alussa jäädä hoitoon ilman sen suurempia ongelmia, mutta reagoida uuteen tilanteeseen vasta muutaman viikon tai kuukauden jälkeen. (Mannerheimin lastensuojeluliiton [www-sivut 2017](#); jatkossa MLL:n [www-sivut](#).)

Lapsen aloitettua päivähoitossa voi lapsi kotona olla normaalia ärtyisämpi tai vetäytyvämpi. Hän voi varmistaa vanhempiansa läsnäoloa, eikä viihdy yksikseen. Jotkut lapset voivat takertua vanhempiinsa siirtymätilanteissa. Lapsi voi reagoida myös vaikeuksilla, jotka liittyvät syömiseen tai nukahtamiseen iltaisin. Päivähoitossa lapsi voi reagoida eroahdistukseen pelolla eri asioita kohtaan. Tuomis- ja hakutilanteissa lapsi voi reagoida kiukulla tai vetäytymisellä ja surulla. Syömis- ja nukkumisvaikeudet voivat näkyä myös päivähoitossa. (Kanninen & Sigfrids 2012, 68-71.)

Lapset reagoivat hoidon aloitukseen kodin ulkopuolella eri tavoin riippuen mm. hänen iästään, aikaisemmista kokemuksista, temperamentista, hoitopäivän pituudesta, vanhempien luottamuksesta varhaiskasvatushenkilökuntaa kohtaan sekä hoidon aloituksen järjestelyistä ja perheen elämäntilanteesta. Lapsen aloittaessa päivähoitossa on tärkeää, että hän saa riittävästi tukea ja sopeutumisaikaa, jotta voi tuntea olonsa turvallisiksi. (Kanninen & Sigfrids 2012, 65, 67.) Opinnäytetyön tuotos mahdollistaa vanhempien tuen päivähoitopäivän käsittelyyn kuvien avulla vielä kotona hoidon alettua.

Vanhempien tavalla toimia onkin merkitystä lapsen sopeutumisessa päivähoitoon. Vanhemman viesti lapselle siitä, että luottaa päivähoitopaikkaan ja lasta hoitaviin aikuisiin on tärkeää. Suuri merkitys lapsen sopeutumiselle on myös päivähoitopaikan toimintatavoilla ja arjen sujumisella. (MLL:n [www-sivut 2017](#).)

Lasten kasvuun ja kehitykseen perehtynyt sosiaalipsykologi Tatjana Pajamäki Mannerheimin lastensuojeluliitosta antaa Yle.fi uutisissa neuvoiksi päivähoidon aloittavan lapsen vanhemmalle jutella päivähoidon aloituksesta lapsen kanssa etukäteen. Ennakointi luo lapselle turvaa ja vanhempi voi kertoa ja kerrata päivittäin, mitä päiväkodissa tapahtuu milloinkin ja koska lapsi tullaan hakemaan kotiin. (Kallio 2017.)

3.2 Lapsilähtöisyys opinnäytetyön toteutuksen taustalla

Lapsilähtöisyyden tulisi ilmetä päiväkodin arjessa sekä työntekijöiden toiminnassa että päiväkodissa toimintaympäristönä. Leikin merkitystä asioiden opettelussa ei voi liikaa korostaa ja lasten oppimisympäristö olisikin luotava sellaiseksi, että oppimisvälineet ovat aina lasten saatavilla, eivät aikuisten kaapeissa vain tiettyjä tuokioita varten.

Lapsilähtöisyys vaatii aikuisen aitoa läsnäoloa, lapsen asemaan asettumista ja kuuntelutaitoa. Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma on osa lapsilähtöisyyden toteuttamista. Lasten yksilölliset tarpeet ja omaehtoisen oppimisen tukeminen vaativat työntekijöiltä ammattitaitoa yhdistää tärkeitä opeteltavat asiat lasten ideoiden ja mielenkiinnon kohteiden kanssa. Lapsilähtöinen kasvatustapa ottaa lapsen mielipiteet ja tarpeet huomioon, mutta se ei kuitenkaan poissulje aikuisen asettamia turvallisia rajoja, rakastavaa huolenpitoa ja valvontaa. Lapsilähtöisyys ei siis ole sama asia kuin lapsijohtoisuus.

Lapset eivät voi johtaa toimintaa vaan se on aikuisten tehtävä, eivätkä aikuiset voi kasata omia tehtäviään lasten harteille. On tärkeää ymmärtää ero lapsijohtoisuuden ja lapsilähtöisyyden välillä sekä se, että päivähoidossa tavoiteltava asia on yhdistää aikuisjohtoisuus lapsilähtöisyyteen. Silloin painotetaan lasten mahdollisuuksia vaikuttaa omiin asioihinsa aikuisen huolehtiessa pedagogisesta toiminnasta. (Kalliala 2012, 47-48.)

Lapsilähtöisyys korostaa lapsen kiinnostuksen kohteiden, aktiivisuuden ja tarpeiden huomioon ottamista. Aikuinen ja lapsi tarkastelevat lapsilähtöisesti asioita kuitenkin eri tavoin omilta kanteiltaan, siksi lapsilähtöisyydessä tulisikin erotella kenen kannalta

ja millä perusteilla lapsen tarpeet ja kiinnostuksen kohteet määritellään. (Karlsson & Karimäki 2012, 22.)

Lapsilähtöisyys käsite kuvaa Suomessa varhaiskasvatuksessa käytännön työn toimintatapaa (Karlsson & Karimäki 2012, 21). Leikkiminen, liikkuminen, taiteellinen kokeeminen ja ilmaiseminen sekä tutkiminen luetaan lapselle ominaisiksi tavoiksi toimia. Aikuisen on toimittava tietoisesti luodakseen lapselle mahdollisuuksia toteuttaa itseään kaikilla näillä tavoilla. Havainnoimalla lapsia aikuinen pystyy huomaamaan lasten kiinnostusten kohteet ja siten toteuttamaan toimintaa lapsilähtöisesti. Se vaatii laadukasta työtä, mutta sitä varten päiväkodeissa on ammattitaitoinen henkilökunta. Ensimmäinen tehtävä on varmistaa lapsen etu. (Kalliala 2012, 223, 246.)

Lapsilähtöisesti ajatellen lasten ajatukset olisi tärkeää saada kuuluville ilman aikuisten vaikuttavia mielipiteitä ja rajaamista. Alaikäisetkin seuraavat viestimiä aikuisten tapaan, ja luultavasti he mielellään lukisivat omanikäistensä käsityksiä maailman menosta. Lasten ajatukset asioista ovat raikkaita ja heillä on Suomen perustuslakiin ja Euroopan ihmisoikeussopimukseen kirjattu oikeus sananvapauteen. (Ojala 2011, 4.) Tähän ajatukseen perustui opinnäytetyön toteuttaminen lasten ajatusten ja näkemysten pohjalta.

3.3 Lasten osallisuus opinnäytetyön toteutuksen taustalla

Päivähoidon aloitus tarkoittaa lapselle aina liittymistä uuteen yhteisöön, jota hän ei ole itse valinnut. Yhteisön käytäntöihin ja tapoihin lapsi tutustuu päivähoidossa vähitellen. Vuorovaikutuksessa aikuisiin ja toisiin lapsiin hänen osallisuutensa rakentuu ja kasvaa. Lapsen osallisuus toteutuu silloin, kun lapsi kokee tulevansa kuulluksi ja ymmärretyksi. Käytännössä se toteutuu silloin, kun lapsen ajatuksiin, ideoihin ja aloitteisiin suhtaudutaan kannustavasti ja silloin, kun lapsi saa osallistua päätöksentekoon ja tehdä valintoja. Päivähoidon arjen tavoitteena on lasten mahdollisuus toteuttaa itsensä omien tietojen ja taitojensa pohjalta. Varhaiskasvattajan tehtävä on tarjota lapselle päivittäin mahdollisuuksia valintoihin lapsen iän ja kehityksen mukaisesti ja tukea itsestä toimintaa ja vuorovaikutuksessa toimimista. Lapsen kokemus aktiivisesta toimijuudesta omassa elämässään edistää hänen hyvinvointiaan ja hän kaipaa arvostusta

hoitajilta ja ikätovereiltaan. (Järvinen & Mikkola 2015, 17, 29; Kanninen & Sigfrids 2012, 21.)

Lasten osallisuutta ja aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa vahvistavat varhaiskasvatuksessa opitut taidot ja tiedot (Opetushallitus 2016, 24). Osallisuus on jotakin enemmän kuin pelkkää osallistumista. Osallisuus on tunne siitä, että kuuluu joukkoon ja voi vaikuttaa asioihin. Päivähoidossa se voi olla lasten mahdollisuutta suunnitella itse toimintaa ja toteuttaa sitä. Osallisuus on sitä, että kaikki pääsevät mukaan omien edellytystensä mukaisesti ja taitotasosta riippumatta kaikille riittää tekemistä. Opinnäytetyöni on tarkoitus vahvistaa omalta osaltaan lasten osallisuutta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) korostetaan lapsen osallisuutta toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa (Opetushallitus 2016, 30).

Osallisuus ymmärretään tunteena, joka syntyy siitä, kun ihminen on osallisena jossakin yhteisössä. Yhteisöissä osallisuus ilmenee jäsenten arvostuksena, tasavertaisuutena, luottamuksena sekä mahdollisuutena vaikuttaa yhteisön sisällä. Ihmisen osallisuuden aste vaihtelee elämäntilanteiden mukaan. Osallisuuden kokeminen toimii myös suojaavana tekijänä syrjäytymistä vastaan ja edistämällä osallisuutta vähennetään myös eriarvoisuutta. (Terveystieteiden tutkimuskeskuksen www-sivut 2017; jatkossa THL:n www-sivut.)

Lapsen kanssa yhdessä tekeminen on yksi tapa tukea lapsen osallisuutta (Koivula ym. 2017, 15). Lapsen tulisi voida osallistua tietyn prosessin jokaiseen vaiheeseen alkaen tarpeen arvioinnista, alkuideointiin, eri ratkaisuvaihtoehtoihin, suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä loppuarviointiin (Turja & Vuorisalo 2017, 46). Lapsen osallisuusryhmässä edellyttää yhteisen kielen kommunikointiin ja kuulluksi tulemiseen, riittävästi tietoa kyseessä olevasta aiheesta, vapaata materiaalien resurssien käyttöä ja niiden hankintaan ja käyttötapaan vaikuttamista sekä oikeanlaista tunnetilaa ja onnistumisen kokemuksia. Osallisuus perustuu luottamukseen, niin itsen kuin muihin ryhmän jäseniin ja lapsiin. (Turja & Vuorisalo 2017, 48-49.)

Osallisuus kuvataan usein porrastetuilla tai tikkumalleilla. Alemmalla portaalla yksilöllä ei ole lainkaan tai hyvin vähän mahdollisuuksia vaikuttaa omiin asioihinsa mutta mitä korkeammalle portaalalle mennään, sitä enemmän vaikuttamisen mahdollisuuksia

hänellä on. Ratkaisevaa on kuitenkin yksilön oma kokemus. Kokemus siitä, että on voinut olla mukana vaikuttamassa asioistaan. Osallisuuden toteutumisesta ei voida puhua, jos yksilölle ei synny kokemusta siitä, että hänelle tärkeät asiat ovat tulleet kuuluiksi ja niillä on merkitystä. (THL:n www-sivut 2016.)

Osallisuuden tikapuut on Roger Hartin vuonna 1992 kehittämä malli, jossa lasten osallisuuden toteutumista voidaan tarkastella kahdeksan askelman avulla. Tikapuiden alhaisemmalla askelmalla lapsella on vain vähän tai ei ollenkaan vaikuttamismahdollisuuksia, mutta vasta neljänneltä askelmalta lähtien lapsen osallisuus kasvaa askeleittain. Kahdeksannella askelmalla lapset ja aikuiset ovat tasavertaisia ja toimivat yhdessä toiminnan aloitteentekijöinä ja tekevät päätöksiä yhdessä. (Hart 1992, 8-14.)

Harry Shier on luonut osallisuuden tasomallin, jossa Hartin tikapuu-malliin on lisätty kasvattajien valmiuksien, mahdollisuuksien ja velvollisuuksien tarkastelun suhteuttaminen lasten osallisuuteen. Shierin malli tarkastelee osallisuutta lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen kautta ja haastaa kasvattajan tarkastelemaan jokaisella tasolla sekä omaa aitoa halua toteuttaa lasten osallisuutta, mahdollisuutta toteuttaa lapsen osallisuutta että sitoutumista osallisuuden toteutumiseksi. Shierin mallissa on viisi tasoa, jossa ensimmäisellä osallisuuden tasolla lapset tulevat kuulluiksi ja ylöspäin noustessa lapsen osallisuus kasvaa aina viidennelle tasolle asti, missä lapset jakavat vallan ja vastuun päätöksenteossa aikuisen kanssa. (Ahonen 2017, 69; Eskel & Marttila 2013, 81-84.)

Nigel Thomas on kuitenkin kritisoinut näitä malleja. Hänen mukaansa osallisuuden ulottuvuuksia on kuusi: mahdollisuus valita, mahdollisuus saada tietoa, mahdollisuus vaikuttaa prosessiin, mahdollisuus ilmaista itseään, mahdollisuus saada apua ja tukea itsensä ilmaisemiseen sekä mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin. Thomasin mukaan myös osallistumisesta kieltäytyminen on yksi osallisuuden muoto. (Eskel & Marttila 2013, 81-84.)

Lapsi voi kokea aitoa osallisuutta vain, jos aikuiset tavoittavat lapsen näkökulman asioihin. Osallisuus on osa päivittäistä aikuisten ja lasten välistä kanssakäymistä ja vuorovaikutusta. Vuorovaikutus on osallisuuden perusta ja on tärkeää, miten vuorovaikutus rakentuu; kenen ehdoilla, kenen aloitteesta ja mikä on vuorovaikutuksen suunta.

(Roos 2016, 54-56.) Osallisuus määritellään toimintana, missä lapsella on tietoisesti mahdollisuus vaikuttaa sosiaalisessa ympäristössään ja jonka pohjana on vastavuoroisuus muiden läsnä olevien kanssa (Turja & Vuorisalo 2017, 36).

Inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään kaikessa toiminnassa lapsen yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta. Osallisuutta vahvistavia tekijöitä ovat lapsen sensitiivinen kohtaaminen sekä lapsen myönteinen kokemus tulla nähdyksi ja kuulluksi. Lasten osallistuminen päiväkodin toiminnan suunnitteluun, sen toteuttamiseen ja arviointiin vahvistaa osallisuutta. Osallisuuden kautta kehittyy lapsen ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista. (Opetushallitus 2016, 30.)

Osallisuus toteutuu tilanteissa, joissa lapsen omia mielipiteitä kuunnellaan ja joissa se myös otetaan huomioon tehtäessä päätöksiä. Haasteena osallisuudessa on alle kouluikäisten lasten osallisuus. Osallistavilla menetelmillä vahvistetaan lapsen itseluottamusta, jotta hän voi kokea olevansa osallinen omassa arjessaan. Lasten osallisuuden toteuttamisessa voidaan käyttää myös ei-kielellisiä viestintätapoja ja tarvittavat viestintävälineet on järjestettävä esimerkiksi vammaiselle lapselle. Lapsille on annettava ymmärrettävästi tietoa kaikista heitä koskevista asioista ottaen huomioon heidän ikänsä ja kehitystasonsa. Lapset ovat osallisina kykyjensä ja kiinnostustensa mukaisilla tavoilla, tasoilla ja tahdilla. Lapsen osallisuuden tulee olla vapaaehtoista, hänellä tulee olla oikeus olla osallistumatta ja tällöin se on myös osallisuuden muoto. (Tuukkanen 2016; Kauppinen, Sommers-Piironen, Vainio, Mäkelä, Vilmilä & Kataja 2011, 8.)

Lasten osallisuuteen on kiinnitetty entistä enemmän huomiota juuri viime vuosina niin yleisellä kuin lainsäädännöllisellä tasolla (Tuukkanen 2016). Lainsäädännöllä on erittäin vahvasti suojattu lapsen oikeus osallisuuteen kaikissa häntä koskevissa asioissa. Lapsilla tarkoitetaan tässä yhteydessä kaikkia alle 18-vuotiaita kansalaisia. Kansainvälisen YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 12. artiklan mukaan osallisuus on yksi kaikkea viranomaistoimintaa läpäisevä perusoikeus. Tämä yleissopimus on perusta kansalliselle lainsäädännölle. (THL:n www-sivut 2017.)

Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti (Perustuslaki 6§). Lasten osallisuus on

juridisesti velvoittava oikeus (Tuukkanen 2016). Osallisuudessa lasten kohdalla onkin kyse siitä, miten hän voi olla mukana toteuttamassa, määrittämässä ja arvioimassa oman etunsa turvaamiseksi tehtävää työtä. Viranomaisilla on juuri lasten kohdalla erityinen velvoite luoda heille mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Ikä ei ole mikään peruste jättää ketään tämän oikeuden ulkopuolelle. Osallisuus on tärkeää ihmisen identiteetin kehittymisen kannalta, kyse on siis yhdestä kasvun ja kehityksen perusedellytyksestä. (THL:n www-sivut 2017.) Varhaiskasvatuksen alalla kaikista lasten oikeuksista juuri osallisuus on kehittynyt eniten 2000-luvulla (Turja & Vuorisalo 2017, 39).

YK:n lasten oikeuksien sopimuksen kaksi oikeutta velvoittavat myös haastateltaessa: lapsella on oikeus osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevien asioiden käsittelyyn sekä oikeus erityiseen suojeluun, hoivaan ja sananvapauteen (Ojala 2011, 27).

Osallisuuden kokemukset luovat yhteenkuuluvuutta, hyväksytyksi tulemisen tunnetta, iloa ja ylpeyttä omasta ja ryhmän yhteisestä tekemisestä, osaamisesta ja haasteista selviämisestä. Tämä toteutui myös kehittämissprojektissani. Haasteena tulevaisuudessa varhaiskasvatuksessa on kehittää sellaisia tapoja, joilla lapset voivat tulla kuulluiksi ja vaikuttaa enemmän yhteisöissään. (Turja & Vuorisalo 2017, 50, 53.)

4 KEHITTÄMISPROJEKTI

4.1 Projektin tutkimuksellinen lähestymistapa ja tutkimusmenetelmä

Kehittämistutkimuksen tavoitteena on muutos, jonka aikaansaamiseksi kehitetään esimerkiksi tuotetta tai menetelmää. Kehittämistutkimus vaatii tutkimuksellisen otteen. (Kananen 2015, 76.)

Toiminnallinen opinnäytetyö on yksi vaihtoehto ammattikorkeakouluissa toteutettavalle tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Siinä yhdistyvät raportointi tutkimusviestillisin keinoin sekä käytännön toteutus. Se voi olla ammattialaan suunnattu opas, ohje tai

ohjeistus, kuten tässä omassa opinnäytetyössäni perehdyttämiso-
paspäivähoi-
topaikasta päivähoiton aloituksen helpottamiseksi. Selvityksen tekeminen on osa toi-
minnallisen opinnäytetyön toteuttamistapaa ja sen lopullisena tuotoksena on aina jo-
kin konkreettinen tuotos. (Vilka & Airaksinen 2003, 9, 51.)

Tuotos on olennainen osa toiminnallista opinnäytetyötä raportin ja siitä ilmenevän tut-
kimuksellisuuden lisäksi (Vilka & Airaksinen 2003, 83). Toiminnallisia opinnäyte-
töitä yleensä yhdistää visuaalisin ja viestinnällisin tavoin saavutettu tuotos, josta ta-
voitellut päämäärät voi tunnistaa. Toteutustapaa valitessani ajattelin päivähoiton aloit-
tavia lapsia ja heidän perheitään ja sitä millainen tuotos palvelisi heitä parhaiten ja
millainen asiasisältö sopii kohderyhmälleni. Oppaan tuli olla persoonallisen näköinen
erottuakseen mahdollisista muista samankaltaisista tuotoksista. (Vilka & Airaksinen
2003, 51-53.)

Toiminnallisen opinnäytetyön toteutustavassa yhdistyvät keinot, joilla materiaali op-
paaseen hankitaan sekä keinot, joilla oppaan valmistus toteutetaan. Aineiston kerää-
miseen lapsilta päädyin siksi, että aiheesta on vähän julkaistua tietoa ja tahdoin opin-
näytetyölläni tukea varhaiskasvatuksen lapsilähtöisyyden ja osallisuuden periaatteita.
Vain tämän lasten ajatusten selvityksen avulla pystyn varmistamaan opinnäytetyönäni
valmistetun tuotoksen lopullisen muodon. Vaikka tiedon keräämisen keinot ovat sa-
manlaisia kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä, käytetään niitä väljemmin toimin-
nallisessa opinnäytetyössä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä kerättyä aineistoa ei ole
välttämätöntä analysoida yhtä järjestelmällisen tarkasti kuin tutkimuksellisessa työssä.
Tieto voidaan kerätä haastattelemalla asiantuntijoita, tässä tapauksessa lapsia, ja käyt-
tää saatua tietoa argumentoinnin ja päättelyn tukena. (Vilka & Airaksinen 2003, 56-
58.)

Käytännön toimijoiden, eli tässä tapauksessa päiväkotilasten, osallistumisella konk-
reettiseen toimintaan toteutetaan osallistavaa kehittämistä (Toikko & Rantanen 2009,
11). Kehittäminen on usein konkreettista toimintaa, jolla tähdätään muutokseen eli
jonkin määrätyn tavoitteen saavuttamiseen, kuten uudet, parannetut tuotteet ja palve-
lut. Kehittämisellä pyritään aikaansaamaan jotakin parempaa kuin aikaisemmat toi-
mintatavat. Tässä opinnäytetyössä se oli organisaation sisäistä kehittämistoimintaa,
jonka tavoitteena oli oppaan aikaansaaminen vastaamaan lapsille suunnatun

materiaalin puutteeseen päivähoiton aloituksen ennakoinnissa. Tutkimuksellinen kehittämiprojektini yhdisti kehittämistoiminnan ja tutkimuksellisen lähestymistavan. (Toikko & Rantanen 2009, 14-16, 19-20.)

Etnografinen tutkimus lähestyy erilaista kulttuuria sisältäpäin. Tässä tapauksessa osallistumalla päiväkodin arkeen haastatteleamalla lapsia ja heidän kanssaan valokuvamalla haastatteluissa esiin tulleita asioita pyrittiin tarkastelemaan, kuvailemaan ja ymmärtämään lasten arkeen vaikuttavia asioita päivähoitossa. Pitkä työurani varhaiskasvatuksessa mahdollisti tämänkaltaisen tutkimuksen, koska monesti etnografinen tutkimus vaatii ajallisesti pitkän kenttätutkimuksen. Keskeistä etnografisessa tutkimuksessa onkin tutkijan osallisuus ja hänen toiminnassaan painottuu reflektio ja eettisyyden pohtiminen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Etnografia tuottaa tulkintoja, jotka ovat sidoksissa tutkittavien arkeen ja kokemuksiin tavoittaen tutkittavien omat ajatusmallit. Etnografinen tutkimus on kulttuurisidonnaista. Jokainen tutkija valitsee ja muokkaa omia tutkimusvälineitään omaan kenttäänsä sopivaksi ja siksi etnografia on jatkuvasti uudistuva ja muuttuva tapa tehdä tutkimusta. (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 28.)

Toiminnallisen opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui haastattelu, jota käytetään etnografisessa tutkimuksessa yhtenä päämenetelmänä. Aineiston laatu perustuu monipuolisuuteen ja syvällisyyteen, jossa pyrkimyksenä on tutkittavien oman äänen esiintuominen. Myös etnografisen tutkimuksen toista päämenetelmää havainnointia käytettiin aineistonkeruumenetelmänä tutkittaessa lasten ottamia valokuvia ja heidän ajatuksiaan niistä. Etnografisella tutkimuksella pyritään kulttuuriseen olennaiseen tietoon, jolloin tutkimusaineisto kertoo jotakin hyvin tunnistettavaa ilmiöstä tutkittavien kielellä. (Rautiainen 2007, 6-8.)

Etnografinen aineisto kerätään kentältä, jonka tutkija rajaa ja määrittelee. Tutkija tutustuu tutkittaviin ilmiöihin, ihmisiin ja maailmoihin monipuolisesti ja on valmis kyseenalaistamaan omia ajatuksiaan asiasta. (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 12-14.) Tässä opinnäytetyössä kenttä rajautui Uotsolan päiväkodin seuraavaksi esiin koulun siirtyvien lasten ryhmään. Tutkittavien luona vierailu ja heidän arkeensa

osallistuminen mahdollisti tutkijan palaamisen kentälle jos aineisto vaati täydennystä tai tarvittiin lisää uutta aineistoa (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 15.)

Kohderyhmänä lapset vaikuttivat aineistonkeruumenetelmän valintaan, koska heidän olisi ollut esimerkiksi hankala täyttää kyselylomakkeita. Aineistonkeruumenetelmäksi sopii haastattelu, kun tutkitaan mielipiteitä, joista ei tiedetä kovinkaan paljon. Haastattelu kuuluu lähinnä laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiin ja se on joustava menetelmä mahdollistaen uudet tarkentavat kysymykset tarpeen mukaan. (Kananen 2015, 143, 145-146.)

Lasten näkökulmien ja heidän tuottamansa tiedon tavoittelu on lapsinäkökulmaisen tutkimuksen tarkoitus. Tutkimuksessa pyritään kuuntelemaan lasten viestejä ja nostamaan esiin ja analysoimaan lasten näkökulmia. Lapsinäkökulma näkyy koko tutkimuksessa tutkimustehtävän muotoilussa, aineiston tuottamisessa ja tutkimusmenetelmän valinnassa, analyysissä ja johtopäätösten tekemisessä. Lapsilähtöisyys on lapsinäkökulmaisen tutkimuksen lähtökohta sekä lapsen toiminnan sidoksisuus toimintaympäristöön, paikkaan, aikaan ja muihin yhteisön jäseniin. Lapsilta saatu tieto on lapsinäkökulmaisen toiminnan lähtökohta. (Karlsson & Karimäki 2012, 23-24.)

Lapset voivat toimia tiedon tuottajina. Lapsitutkimus tarkoittaa väljimmillään lapsia koskevaa tutkimusta, tässä tapauksessa lasten mielipiteiden ja ajatusten päivähoidosta tutkimista. Lapset voivat tuottaa tietoa monella eri tapaa, tässä kehittämissuorituksessa tieto muodostui osallistavan etnografian tutkimuksella lasten kertoman informaation ja heidän ottamiensa valokuvien tulkitsemisen avulla. Tieto kerättiin siis ensin haastatteleamalla lapsia, jotta saataisiin selville, mitkä asiat heidän mielestään tai heidän kokemanaan olivat tärkeitä asioita kerrottavaksi päivähoitoon uutena tuleville lapsille. Näiden tulosten perusteella lapset valokuvasivat esiin tulleita asioita minun tukemani ja kertoivat omia näkemyksiään ottamistaan valokuvista. Tämän jälkeen tulkitsin haastattelujen ja valokuvaamisen perusteella lasten arkea; mitä lapset pitivät tärkeinä Uotsolan päiväkodissa. Saadun tiedon ja tuotosten avulla laadin oppaan tuleville päivähoitolapsille päivähoidon aloituksen ennakointiin Uotsolan päiväkodissa. Lapset osallistuivat oppaan laatimiseen valitsemalla oppaaseen tulevia valokuvia ja ehdottamalla kuvatekstejä ottamiinsa valokuviin. Tutkimus oli kvalitatiivista, jolloin keskityttiin tiettyyn ilmiöön kokonaisuutena. (Karlsson & Karimäki 2012, 19.)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä laadullisella tutkimusmenetelmällä saadun aineiston määrä ei ole tärkeää vaan aineiston laatu, jonka kriteerinä pidetään aineiston monipuolisuutta ja sitä, miten hyvin se vastaa opinnäytetyöni tavoitteisiin ja kohderyhmänä olevien päivähoiton aloittavien lasten tarpeisiin. (Vilka & Airaksinen 2003, 63-64.)

4.2 Kehittämiprojektin eteneminen

Kehittämiprojekti eteni Kari Salosen (2013) konstruktivistisen mallin mukaisesti. Aloitusvaiheessa todettiin kehittämiprojektin tarve sekä toimintaympäristö ja selkeytettiin ajatusta siitä, ketkä olisivat projektissa mukana toimijoina. Suunnitteluvaiheessa tehtiin opinnäytetyösuunnitelma, jossa ilmenivät kehittämiprojektin tavoitteet, vaiheet, ympäristö, toimijat, aineistonhankintamenetelmät sekä dokumentointitavat ja projektin etenemisaikataulu. Esivaiheessa siirryttiin kehittämiprojektin toimintaympäristöön eli tässä tapauksessa päiväkotiin hankkimaan lupia opinnäytetyön aineiston tuottamiseen osallistuvien lasten vanhemmilta. (Salonen 2013, 16-18.)

Työstövaiheessa eli käytännön toteutuksessa edettiin lasten haastattelujen kautta niissä esiin tulleiden asioiden lasten suorittamaan valokuvaukseen ja niiden tulkinnoista kohti yhdessä sovittua tavoitetta eli lasten päiväkotiarjen tutkimista ja opinnäytetyön tuotosta eli opasta päivähoiton aloitukseen. Työskentelyn suunnitelmallisuus, vuorovaikutteisuus, itsenäisyys ja vastuullisuus, epävarmuuden sieto, sitkeys ja itsensä kehittäminen yhdistyivät tässä työstövaiheessa. (Salonen 2013, 18.)

Tarkistusvaiheessa suoritettiin kehittämiprojektin arviointia, joka on tärkeä osa kehittämishanketta. Arviointikyselyllä saatiin tietoa oppaan käyttökelpoisuudesta. Tarkistusvaihe voi myös sisältyä kaikkiin vaiheisiin, kuten tässä lasten arviointiin valokuvien sopivuudesta, niiden kommentteista ja oppaan ulkonäöstä. Viimeistelyvaiheessa viimeisteltiin sekä tuotos että opinnäytetyön raportti. Yhdessä ne muodostavat toiminnallisen opinnäytetyön. Tuotos myös esiteltiin työntekijöille sekä tiedotettiin tuleville käyttäjille. Opinnäytetyön raportti on kirjallinen esitys kehittämiprojektista, jonka

tuloksena syntynyt valmis uusi lapsilta lapsille suunnattu opas liitettiin päiväkodin internetsivuille. (Salonen 2013, 18-19, 25.)

4.3 Kehittämiprojektin toteutus

Toiminnallisen opinnäytetyön raportti voidaan kirjoittaa kertomuksen muotoon, jonka juoni etenee sitä mukaa, miten kehittämiprojektin työprosessi etenee (Vilka & Airaksinen 2003, 82).

Varsinainen kehittämiprojektin toteutus alkoi lupien hankkimisella valitsemieni lasten vanhemmilta. Rajasin opinnäytetyön aineiston tuottamiseen Uotsolan päiväkodin 3-5-vuotiaiden osastolta lapset, jotka seuraavana syksynä aloittavat esikoulun, koska lapset ovat parhaita asiantuntijoita kertomaan omista näkemyksistään ja ajatuksistaan päivähoitosta. (Kananen 2015, 146; Roos 2016, 30.)

Varsinainen lupa lasten haastattelemiseen ja mahdolliseen valokuvissa esiintymiseen tarvitaan lapsen huoltajilta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa voi olla valmiiksi lupakohdat lasten kuvaamiseen, haastatteluun ja aineiston julkaisemiseen, johon huoltajat antavat luvat kirjallisesti. (Ojala 2011, 22.) Koska olin opintovapaalla, enkä tavannut tutkimusaineiston tuottamiseen suunniteltujen lasten vanhempia automaattisesti omassa työssäni, kävin Uotsolan päiväkodilla henkilökohtaisesti pyytämässä lupia ja selittämässä opinnäytetyön tarkoitusta. Laatimani lupakaavake (Liite 1.) löytyy tämän raportin lopusta liitteistä.

Olin positiivisesti yllätynyt lupien saamisesta. Viiden perheen toinen huoltaja allekirjoitti luvat minulle saman tien mahdollista näin opinnäytetyön etenemisen. Viidelle perheelle jätin lupalapun päiväkodille toimitettavaksi ja sinne mahdollisimman pian palautettavaksi. Yhden perheen huoltaja tahtoi pohtia asiaa lapsen toisen huoltajan kanssa, lähinnä kuvan ja nimen julkaisulupaa, joten sekin lupalappu lähti käymään kotona. Muutaman päivän kuluttua kolme lupalappua oli palautunut päiväkodille.

Henkilökunnan kanssa sovin milloin voisin tulla haastattelemaan kyseistä kohderyhmää. Sovimme ajankohdaksi torstaiamupäivän, jolloin ryhmän henkilökunnalla oli

tiimipalaveri ja lapset olisivat olleet toisen ryhmän henkilökunnan valvottavissa ulkoi- lussa. Tämä helpotti myös valvontatilannetta osan valvottavista ollessa minun kans- sani päiväkodin sisätiloissa. Koska en ollut kyseisenä aikana työsuhteessa oli vastuu lapsista silti päiväkodissa sisällä olevalla henkilökunnalla.

Päiväkoti-ikäisiä haastatellessa on hyvä olla paikalla myös henkilökunnan edustaja luomassa turvallisuuden tunnetta lapsille (Ojala 2011, 22). Opinnäytetyön toteutuk- seen osallistuvat lapset olivat itselleni entuudestaan tuttuja, sillä kyseessä olivat oman ryhmäni lapset, joten muun henkilökunnan läsnäolo ei ollut välttämätöntä.

4.3.1 Haastattelu, valokuvaus ja niistä saadun aineiston analysointi

Etnografisessa tutkimuksessa aineiston keruu on melko strukturoimatonta. Myöskään saatujen tietojen analysointiin ei käytetä valmiita luokituksia. (Rautiainen 2007, 7.) Strukturoimattoman eli avoimen haastattelun tavoitteena oli tutkia lasten mielipiteitä siitä, mitkä asiat ovat heille tärkeitä päivähoidossa. Aikuisen mielipide lapsille tär- keistä asioista voi olla samansuuntainen lasten mielipiteen kanssa, mutta tässä tutki- muksessa oli tarkoitus tarkastella nimenomaan lasten näkökulmaa asiasta.

Kokemukseni mukaan lapset kertovat mielellään mielipiteitään, kun heille vain anne- taan siihen mahdollisuus. Aikuisen innostus tarttuu myös lapseen ja yhteistyö voi olla hyvinkin antoisaa niin lapsille kuin aikuisellekin. Dialogisuus mahdollistaa molem- minpuolisen oppimisen. Valitsin siis aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun myös kokemukseni perusteella. Haastattelu antaa paljon mahdollisuuksia löytää vastauksia tutkimuskysymykseen. Odotin mielenkiinnolla, mitkä asiat nousevat lasten mielestä päiväkodistamme kertomisen arvoisiksi asioiksi tuleville hoitolapsille. Lasten ajatuk- set eivät välttämättä ole samanlaisia kuin aikuisten samasta asiasta muodostamat mie- lipiteet. (Roos 2016, 30-31.)

Varhaiskasvatuksessa pedagoginen dokumentointi on velvoite, joka tuottaa tietoa las- ten kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, elämästä, ajattelusta, oppimisesta ja tar- peista sekä lapsiryhmän toiminnasta konkreettisella ja monipuolisella tavalla. Valoku- vien avulla aikuinen voi päivähoidossa yhdessä lapsen kanssa tarkastella hänen

oppimistaan ja kehitystään. (Opetushallitus 2016, 37.) Valokuvaus on tämän velvoitteen myötä tullut arkipäiväisemmäksi toiminnaksi varhaiskasvatuksessa ja lapset ovat taitavia valokuvaajia. Uudet päiväkotiin hankitut tabletit mahdollistavat valokuvien ottamisen, niiden katselun ja tulkinnan moneen kertaan lapsen päivähoitouran aikana.

Dokumentoidut valokuvat on tärkeää saada osaksi jokapäiväistä toimintaa, jolloin ne auttavat varhaiskasvattajia saamaan tietoa siitä, mikä lapsille on tärkeää ja mitä he toiminnasta ajattelevat ja siten kehittämään toimintaa. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 128.) Tahdoin toteuttaa opinnäytetyön tuotoksen antamalla lapsille mahdollisuuden ilmaista ajatuksiaan valokuvan keinoin. Lasten ottamat valokuvat tallentuivat tableteille ja ne jätettiin päiväkodin käyttöön myöhäisempää vapaata tarkastelua varten.

Etnografisessa tutkimuksessa kerättyä aineistoa analysoidaan koko keräyksen ajan. Etnografisen tutkimuksen tulosten luotettavuutta voidaan mitata toistuvuudella, kylläisyydellä ja merkityksellisyydellä. Etnografian tavoitteena on jonkin ilmiön ymmärtäminen, johon päästään arjen tapahtumien havainnoinnilla ja arjen käytäntöjen ymmärtämisellä. (Rautiainen 2007, 6-8.)

Visuaalista aineistoa, eli tässä tapauksessa lasten ottamia valokuvia, käytetään yhä useammin etnografisessa tutkimuksessa havainnoinnin ja haastattelujen tukena ja lisäksi. Tällöin myös muut kuin tutkija voivat niitä tarkastella. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

4.3.2 Ensimmäinen tapaamiskerta

Suuntasin päiväkodille sovittuna päivänä intoa täynnä. Kolme puuttuvaa lupalappua olivat palautuneet ja kaikki luvat olivat siis kunnossa. Päivähoidossa oli sopivasti työryhmään valittuja lapsia paikalla, joten aloitin avoimen haastattelun neljän lapsen kanssa. Pyysin luvat Uotsolan päiväkodin seuraavaksi eskariin lähteviltä 11 lapsen vanhemmilta ja koska lapset pitivät osallistumisesta ”koulutehtävääni” tärkeänä, pyrin siihen, että he kaikki pääsivät osallistumaan.

Käyttämällä haastattelua keskustelevana tutkimusmetodina kerroin lapsille aluksi tarvitsevani tietoa siitä, mitkä asiat heidän mielestään päiväkodissa ovat sellaisia, että niistä voisi heidän lähdettyään esikouluun kertoa uusille tuleville hoitolapsille. Lapset olivat erittäin innokkaita auttamaan minua ”koulutehtävässani” ja minun ei tarvinnut alkua paljon enempää kysellä vaan paremminkin vain jakaa puheenvuoroja. Tämä helpotti omaa tehtävääni haastattelijana, koska minun ei tarvinnut varoa ja miettiä miten kysymykseni asetin, etteivät ne olleet johdattelevia. Tai sellaisia, että niihin olisi helppo vastata vain kyllä tai ei, koska ne eivät olisi mahdollistaneet keskustelua asiasta. Tehtäväkseni riitti lasten kannustus ja kehoitus kertoa mitä haluavat asiasta kertoa ja mitä siitä ajattelevat sekä vastauksia tarkentavien kysymysten esittäminen. Tiedostin lapsille myös sen, ettei asiaan ole olemassa vääriä vastauksia, vaan kaikki vastaukset ovat yhtä oikein. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 140-141; Taideteollisen korkeakoulun www-sivut 2018.)

Lapsille esitetyt kysymykset aloitetaan sanoilla mitä, miksi, miten jotta heitä ei johdattella tietynlaiseen vastaukseen, vaan heidän on helpompi itse kertoa omia ajatuksiaan ja näkemyksiään siitä, mitä hyvää päiväkotipäivä sisältää. Laadullisen tutkimusmenetelmän aineiston keräämisen keinona yksilö- tai ryhmähaastattelu on toimiva valinta, koska toiminnallisissa opinnäytetöissä usein riittää suuntaa antava tieto. Haastattelujen järjestelmällinen ja täsmällinen litterointi ei ole välttämätöntä toiminnallisissa opinnäytetöissä vaan siihen riittää aineistosta tuotoksen kannalta välttämättömän tiedon osuus. (Vilka & Airaksinen 2003, 63-64.)

Vuorotellen lapset kertoivat omia mielipiteitään ja kirjasin esiin tulleet asiat paperille jokaisen lapsen oman nimen alle. Lapsista oli erittäin tärkeää, että heidän kertomansa asia tuli kirjattua ylös. Jotkut asiat olivat sellaisia, että toinenkin tai kaikki muutkin olivat asiasta samaa mieltä, mutta yllättävästi jokainen kertoi uusia vielä kirjaamattomia asioita. Lapset olivat myös selkeästi ylpeitä siitä, että pystyivät kertomaan jotakin sellaista mitä kukaan muu ei ollut vielä sanonut. Välillä luin ääneen lasten antamat vastaukset, mikä tuntui olevan lasten mielestä hieno juttu. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 140-141.) Jos haastattelu olisi tallennettu digitaalisesti, olisi minulle haastattelijana jäänyt mahdollisuus keskittyä paremmin itse haastatteluun. Kuitenkin aineiston litterointi myöhemmin olisi lisännyt työmäärää auki kirjoittamisen tason

mukaan ja minulle riitti haastattelun tallentaminen muistiinpanoin, joihin kirjasin vain sanoman ydinsisällön. (Kananen 2015, 152, 161.)

Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä voidaan toteuttaa myös ryhmähaastatteluna, jonka etuna päiväkodilla oli lasten oleminen luonnollisessa sosiaalisessa ympäristössään. Tuttu ympäristö vähensi haastattelua häiritseviä vaikutuksia ja antoi mahdollisuuden asioiden tarkasteluun ja muisteluun sekä mahdollisti valokuvauksen välittömästi. Koska lapset jo kuuluivat ryhmään oli tarkoituksenmukaista haastatella heitä yhdessä, koska monet asiat ovat merkityksellisiä vain haastateltavan ollessa suhteessa lähipiiriinsä. Ryhmä voi vaikuttaa yksilöllisten mielipiteiden esiintuloon, joka minun oli haastattelijana otettava huomioon tarkkanäköisesti ja mahdollistettava kaikkien oikeus tulla kuulluksi. (Taideteollisen korkeakoulun www-sivut 2018.)

Ryhmässä toteutettu haastattelu sopi hyvin lasten kanssa tehtäväksi, koska heidän kirjallinen esityskykynsä olisi ollut heikko. Se auttoi lapsia vastaamisessa ja edisti myös haastattelijaa vastausten ymmärtämistä. Tutkijana minulla oli haastattelussa mahdollisuus heti tähdentää vastauksen syytä ja taustaa ja tehdä tarkentavia kysymyksiä. Haastattelu oli keskustelua, jossa oli etukäteen päätetty tarkoitus löytää vastaukset sille, mitä lapset pitävät itselleen tärkeinä asioina päivähoidossa. Ohjailin keskustelua pysymään asiassa ja esitin pääasiassa avoimia kysymyksiä, joihin ei ollut valmiita vastausvaihtoehtoja. Haastattelijana en kertonut omia mielipiteitäni asioista, koska ne olisivat voineet ohjata lasten vastauksia. (Taideteollisen korkeakoulun www-sivut 2018.)

Olin yllätynyt siitä, kuinka hienosti lapset asiaa ajattelivat ja saivat asioita esille. Aikuisen näkökulmasta toivoin tietenkin heidän huomaavan omasta mielestäni päiväkodissa tärkeitä asioita, kuten mm. kaverit, leikin sekä sisällä että pihalla, ruokailun, päiväunet, turvalliset aikuiset, päiväkodin tilat. En kuitenkaan lapsia haastatellessa tuonut esiin omia mielipiteitäni vaan vastaukset olivat puhtaasti lasten omia. Erilaisia leikkejä lapset toivatkin esille monia, mikä kertoo leikin merkityksestä lapsen elämässä. Yksi lapsista toi hienosti esille päiväkodin isot huoneet, ”koska on paljon leikkutilaa”, ”kivat aikuiset” ja ”se on kivaa aamulla kun näkee taas kaverit.” Epäilin mielessäni, että päiväunet eivät olisi sellainen asia mitä lapset haluaisivat kertoa, mutta kuitenkin heidän mielestään nukkuminen oli sellainen asia. Myöskin askartelu oli kaikkien mielestä kertomisen arvoinen asia. Haastattelu on perusteltu menetelmä, koska lasten tulkinnat ja

kokemukset voivat olla hyvin erilaisia kuin esimerkiksi saman ryhmän aikuisten (Ahonen 2017, 146).

Kun uusia vastauksia ei enää tullut, eli haastattelun tulokset saturoituivat, kysyin lapsilta miten me saisimme kuvattua nyt näitä asioita, koska tarvitsemme valokuvat, jotta oppaaseen saadaan kuvat. Otimme ensin yhden asian jokaisen omasta listasta ja aloitimme piirtämisestä, koska se esiintyi monessa listassa. Hyvin nopeasti lapset keksivät hakea omia keskeneräisiä ja valmiita piirustuksia ja kynät ja asettuivat muka piirtämään. Sovimme, että kuvan saa ottaa aina se, kenen listasta kyseinen kuvattava asia on valittu. Erityisen innoissaan lapset olivat nukkumisen kuvaamisesta. Hetken he epäilivät mennä omiin sänkyihinsä päivävaatteissa mutta kun annoin luvan saatiin loistava kuva napattua myös päiväunista. Sattumalta kyseisten lasten sängyt olivat lähikäin, joten kuvan ottaminen kaikista yhtä aikaa oli helppoa. Usein päivähoidossa tuon ikäiset lapset eivät pidä nukkumisesta vaan ajattelevat olevansa jo niin isoja, etteivät tarvitse päiväunia. Jännittävää olikin huomata, että lapset kertoivat päiväunista kivaksi asiaksi oman sängyn ja siinä sadun kuuntelemisen mainitsematta sen paremmin itse nukkumista tai purnaamatta siitä.

Lapsista oli tärkeää, että heidän listastaan ympyröitiin asia, joka oli jo kuvattu. Näin he tietysti pystyivät huomaamaan sen, että heidän osansa oli hoidettu. Jokaisen lapsen listasta kuvasimme kolme tai neljä asiaa ja valmiita kuvatuotoksia kertyi 63 kappaletta, joten valinnanvaraa oppaan kuviksi tuli jo ensimmäisellä tapaamiskerralla. Lapsilla oli valokuvaamalla mahdollisuus toteuttaa omia näkemyksiään ilman, että aikuisena olisin määrännyt asioiden tärkeysjärjestyksiä. Opinnäytetyön tekijän minun oli oltava tarkkana siitä, etten ohittanut lapsille tärkeitä asioita merkityksettöminä. Jotta pystyin ymmärtämään ja tulkitsemaan lapsen ottamaa kuvaa, minun oli tärkeää kuunnella lapsen oma selitys kuvasta ja kyseenalaistaa omat ennakkokäsitykseni. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 127.)

Aineistoksi otetut kuvat analysoitiin yhdessä tutkittavien lasten kanssa, eikä lopputulos ei ollut kiinni kuvien teknisestä laadusta tai kameran käytön asiantuntijuudesta (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 17). Vaikka tutkijana omasta mielestäni jokin kuva ei ollut hyvä saattoi se lasten mielestä olla hyvin käyttökelpoinen. Tutkijan eettisyyteen kuuluikin hyväksyttää oppaaseen päätyvät kuvat varsinkin niissä

esiintyvillä lapsilla itsellään ja reflektoida omaa suhtautumistaan asiaan. Saatu valokuva-aineisto analysoitiin lajittelemalla valokuvat aiheittain Uotsolan päiväkodin päiväjärjestyksen mukaiseen järjestykseen.

4.3.3 Toinen tapaamiskerta

Toisella kerralla valitsin kanssani työskentelemään seitsemän lasta, koska minun oli otettava huomioon heidän sovitut hoitopäivänsä ja siis päiväkodissa läsnäolonsa osuminen minun läsnäolooni paikalla. Lapset olivat saapuessani leikinjaossa ja osa lähdössä pihalle. Innokkaimmat, joiden kanssa olin jo sopinut tapaavani tällä kertaa lähtivät heti luokseni. Yksi lapsista ei olisi tahtonut lähteä mukaamme, vaikka houkuttelin ja kerroin, ettemme tee mitään sellaista etteikö ko. lapsi varmasti osaisi tehdä myös. Hän ei kuitenkaan tahtonut tulla. Menimme ryhmäni kanssa päiväkodin nukkariin, joka oli meille vapaana. Ryhmän aikuinen toi myöhemmin mukaan myös ko. lapsen, joka ei tahtonut osallistua. Hän sai minun puolestani vapaasti tulla sivummalle seuraamaan mitä teemme, koska ei edelleenkään tahtonut tulla porukan mukaan.

Kerrottuaani asiiani lapset alkoivat innokkaasti kertoa kysymiäni asioita, kuten edelliselläkin kerralla. Tällä kertaa tilanne oli rauhattomampi, johtuen varmasti mm. isommasta ryhmästä ja lasten temperamentista. Ensiksi lapset kertoivat monia eri leikkejä, jotka heidän mielestään olisivat kertomisen arvoisia asioita tuleville hoitolapsille ja kun sitten sanoi, että näitä on jo tosi paljon ja löytyisikö mitään muita asioita, jotka ovat täällä kivoja teidän mielestänne sain myös toisenlaisia vastauksia. Pitkälti vastaukset olivat kuitenkin samoja kuin edellisellä kerralla. Tällä kerralla uusina vastuksissa oli myös oma naulakko eteisessä sekä se, että aina päivän päätteeksi lapset haetaan omaan kotiin. Välillä kysyin myös sivussa olevalta lapselta haluaisiko hän tulla mukaan, mutta hän edelleen kieltäytyi.

Kun lapsilta ei enää tullut uusia asioita ja toiminta alkoi olla levotonta siirryimme kuvaamaan esiin tulleita asioita. Valokuvaamaan sivussa ollut lapsi ei tahtonut tulla mukaan, joten lähetin hänet muiden mukaan ulos. Nopeasti tämäkin ryhmä keksi, miten saadaan kyseiset asiat kuvattua vaikei sellaista juuri nyt päiväkodilla tapahtunutta. Näyttelemällä lapset saivat kuvattua monta eri asiaa. Eteistilassa kuvatessamme

yksi edellisessä ryhmässä olleista lapsista tuli kysymään, miksi emme jatkaneet vielä. Selitin, että näiden muidenkin pitää ensin saada osallistua kun eivät olleet sitä vielä tehneet, mutta että tulen vielä ja jatkamme tehtäväämme.

Lapsilähtöisyys toteutui tälläkin kerralla, koska teimme asioita lasten kiinnostuksen mukaan ja heidän tahdissaan. Osallisuuden muotona myös lapsen oikeus olla osallistumatta toteutui. Lapset olivat innoissaan siitä, että pystyivät vaikuttamaan asioiden valintaan ja toiminnan suunnitteluun.

Tällä kerralla haastattelun tuloksena saatiin aikaan 43 tuotosta valokuvien muodossa. Tälle ryhmälle asioiden kirjaaminen oli myös tärkeää, mutta he eivät olleet niin kiinnostuneita siitä, että kuvatut asiat tuli merkityksi. He pitivät itse huolen siitä, että kaikki pääsivät kuvaamaan ja olivat kuvattuaan tyytyväisiä osallistumiseensa.

4.3.4 Kolmas tapaamiskerta

Olin alustavasti valinnut lasten kuvaamista valokuvista parhaat jokaisesta kuvauskohteesta ja koonnut niistä oppaan rungon. Tarkoitukseni oli haastatella lapsia kuvien pohjalta ja saada aikaan kuvaa selventävä teksti mukaan oppaaseen. Haastattelu oli perusteltu menetelmä kehittämisprojektissani, koska lasten tulkinnat ja kokemukset voivat olla hyvin erilaisia. (Ahonen 2017, 146-147.)

Lasten haastattelussa tuottamasta aineistosta valokuvasimme vielä puuttuvia asioita. Kuvatuotoksia kertyi tällä kertaa 53 kappaletta, joista nopeasti valitsin ja liitin puuttuvat kuvat alustavaan oppaaseen. Haastatteluista saadun aineiston perusteella voidaan tulkita lasten arjesta päiväkodissa leikin näyttelevän suurta osaa. Haastatteluissa jokainen lapsi mainitsi leikin jollakin tapaa, monet useasti luetellen eri leikkejä. Kaverit mainittiin useassa vastauksessa leikin yhteydessä. Lajittelin haastatteluaineiston, lasten ottamat valokuvat ja niistä saadut tulkinnat päiväkodin päiväjärjestyksen mukaisesti osiin, jotta valmiissa oppaassa näkyisin kattavasti kaikenlaista päiväkodin toimintaa ja tulevan päivähoitolapsen olisi mahdollista hahmottaa päivän kulkua.

Haastattelin lapsia heidän omien tuotoksiensa eli ottamiensa valokuvien pohjalta, jolloin lasten omat ajatukset laajensivat haastattelijana minun ymmärrystäni asiasta. Se, miten lapset jäsensivät omia valokuvaan liittyviä ajatuksiaan, tunteitaan ja tulkintojaan oli mielenkiintoista kuulla. (Ahonen 2017, 146-147.)

Otin lapsia pienissä ryhmissä katsomaan valitsemiani kuvia. He olivat hyvin innokkaita kertomaan itse ottamistaan kuvista ja ehdottamaan mitä siihen kirjoitettaisiin kuvatekstiksi. Minun ei tälläkään kertaa tarvinnut paljon heitä ohjata, paremminkin karsia ja kysyä mitä muuta kuvasta voisi kertoa, kun vastaukset rupesivat olemaan joka kuvasta: ”on mukavaa tehdä sitä ja tätä...”. Ulkoleluvarasto-kuvan kohdalla yksi lapsista ehdotti, että ”*ulkolelut löytyvät varastosta*”, johon toinen kommentoi, että ”*kaikkihan sen tietää*”. Muistutin, että lapset, joita varten opas tehdään eivät sitä vielä tiedä, jonka jälkeen lapsiryhmä osasi taas paremmin kuvailla kuvia. Saimme kuvatekstit jokaiseen kuvaan niin, että itselleni jäi vain oppaan kokoaminen lopulliseen muotoon.

Valokuva on vahva viestinnän väline varsinkin, kun siihen on tallennettuna lapsille itselleen tärkeitä asioita ja tilanteita. Valokuvan merkitys kasvaa, kun sitä katsellaan yhdessä toisten kanssa ja siitä keskustellaan ja eri näkemykset kirjataan valokuvan yhteyteen. Lapsen ja aikuisen kommunikointi kuvan välityksellä laajentaa valokuvan merkitystä. Valokuvaan voidaan liittää lapsen oma ajatus ja tulkinta kuvasta. Itse valokuva antaa mahdollisuuden sen tarkasteluun, osoittelemiseen ja samasta asiasta keskusteluun. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 126.)

Lasten ottamissa valokuvissa oli valokuva, joka kuvasi välipalan jälkeen pidettävää sadunlukuhetkeä. Kuvaushetkellä tilanne lavastettiin niin, että yksi lapsista toimi lukijana ja muut kuulijoina. Kuvaa myöhemmin tarkastellessa lapset kiinnittivät vahvasti huomiota siihen, että satua ei ollut lukemassa aikuinen, niin kuin perinteisesti olisi ollut. Lapset olivat siis hyvin tarkkoja asioiden oikeudenmukaisuudesta mutta kysyessäni otetaanko asiasta uusi kuva, missä aikuinen lukee satukirjaa, eivät lapset kokeneet sitä kuitenkaan tarpeelliseksi vaan kuva oli heidän mielestään hieno.

Olen oikein tyytyväinen siihen, että myös oppaan tekstit tulivat lapsilähtöisesti lapsilta. Tuskin olisin itsekään niihin enempää selityksiä kirjoittanut. Kaikki aineiston tuottamiseen valitut lapset eivät tahtoneet tulla kuvia kommentoimaan vaan leikkivät

mieluummin. Silloinkin myös heidän osallisuutensa toteutui. Projektiin osallistuneet lapset olivat innoissaan asiasta ja toivoivat, että sitä olisi voinut jatkaa aina vaan.

4.3.5 Neljäs ja viides tapaamiskerta: valmiin oppaan esittely lapsille

Seitsemän kehittämisprojektiin osallistuvan lapsen kanssa kuvasimme puuttuvat leikkikuvat ja liitin ne valmiiseen oppaaseen. Sen jälkeen kävimme oppaan yhdessä lasten kanssa läpi. Anoin lapsille mahdollisuuden kommentoida kuvia ja opasta. Lapset olivat innoissaan valmiista oppaasta ja antoivat sille hyväksyntänsä. Kiittelin lapsia kovasti avusta ja lohdutin, että varmasti he tekevät jotakin muuta kivaa tämän jälkeen, kun he olisivat tahtoneet vain jatkaa ja jatkaa tätä projektia. Neljänneltä kerralta tuotoksia kertyi vielä 23 valokuvaa.

Viidennellä kerralla esittelin oppaan vielä niille kehittämisprojektiin osallistuneille lapsille, jotka eivät viimeksi olleet paikalla. Myös heillä oli mahdollisuus vielä vaikuttaa valmistuvaan oppaaseen. Kysyin lapsilta oliko opas heidän mielestään sellainen, että siitä päivähoidon aloittava lapsi näkee, millaista päiväkodissa on. Lasten mielestä kyllä ja heidän mielestään olisi ollut kiva, jos heilläkin olisi sellainen opas myös tulevista eskaristaan. Kysyin myös kaikkien osallistuneiden lasten mielipidettä siitä, liitänkö heidän nimensä oppaan loppuun. Mielipiteet olivat eriäviä, joten päädyin alkuperäiseen päätökseeni siitä, ettei lasten nimiä laiteta oppaaseen. Eräs lapsi kommentoi asiaa näin: *”En mä halua ku sit ne vaan ihmettelee missä mä oon kun oonki eskaris”*.

Kehittämisprojektin aineistona syntyi kolme isoa paperiarkkia muistiinpanoja lasten ryhmähaastatteluista ja yhteensä 182 valokuvaa. Koska kuvatuotoksia oli runsaasti, valinnanvaraa oli valita lasten tuottamasta aineistosta parhaat kuvat. Lasten ottamissa valokuvissa oli myös runsaasti heilahtaneita kuvia, mutta vain jostakin aiheesta täytyi napata aivan uusi kuva, koska yksikään ei ollut onnistunut otos.

4.4 Kehittämisprojektin tuotoksen laatiminen lopulliseen muotoonsa

Valokuvat varsinaiseen tuotokseen valikoituivat siten, että valmiissa oppaassa oli kattavasti kuvia koko päiväkotipäivän toiminnan osalta. Koska saadun

haastatteluaineiston perusteella leikki oli lapsille hyvin tärkeä asia, korostuu se myös oppaassa, johon päiväkodissa tapahtuvaa leikkiä kuvastavia kuvia tallennettiin useita.

Oppaassa käytettiin kuvien järjestyksessä päiväkodin luonnollista päiväjärjestystä, jotta oppaan käyttäjän olisi myös helpompi hahmottaa mitä hoitopäivän aikana voi tapahtua. Kuvatuotokset alkavat oppaassa päiväkotiin saapumisella, aamupalalla ja aamupiirillä. Sen jälkeen opas jatkuu eri toiminnoista ja ulkoilusta kertovilla kuvilla. Päiväruoka ja päivälepo ovat oppaassa seuraavina, samoin sadun luku välipalan jälkeen ja lasten vastauksissa korostuvat erilaiset leikit. Opas päättyy kuvaan kotiinlähdestä hoitopäivän päätteeksi.

Opas laadittiin tavalliseen word-tiedostoon käyttämällä siinä olevia kuvan ja tekstin muokkausvälineitä. Tekstilaji valittiin ei niin virallisen näköiseksi, jotta se kuvastaisi paremmin lasten kerrontaa. Koska päiväkodin internet-sivuille ei ole mahdollista tallentaa kuin pdf-tiedostoja, tallennettiin valmiiksi muokattu opas lopulta pdf-muotoon.

Oppaasta on tarkoitus tiedottaa päivähoidon aloittavia perheitä myös tulevaisuudessa osana johtajan pitämää aloituskeskustelua. Siksi internet-sivuille oppaaseen ei liitetty erillistä ohjeistusta sen käytöstä.

5 KEHITTÄMISPROJEKTIN TULOKSET JA ARVIOINTI

5.1 Tutkimustulokset ja valmis opas

Lapsilähtöisyyttä ja lasten osallisuuden toteutumista lisänneen kehittämisprojektin tuloksena saatiin aikaiseksi Tervetuloa meille! -opas, joka sisältää 17 sivua ja 42 lasten valokuvaamia ja kommentoimia valokuvia päiväkodin arjesta. (Liite 3.) Opas on tallennettu pdf-muotoisena Uotsolan päiväkodin internetsivuille, jossa se on kaikkien saatavilla ja se on tarkoitettu Uotsolan päiväkodin uusille lapsille ja heidän perheilleen päivähoiton aloittamisen kynnyksen alentamiseen ennakoivana työvälineenä.

Etnografisella tutkimuksella tutkittiin lasten elämää päivähoitossa, heidän näkemyksiään omasta arjestaan ja heille tärkeistä asioista nimenomaan Uotsolan päiväkodissa. Tämä pystyttiin toteuttamaan osallistumalla lasten arkeen päiväkodissa sekä lapsilta saadun haastatteluaineiston ja heidän ottamiensa valokuvien avulla. Haastatteluissa tuli esiin 23 erillistä leikkiä kuvaavaa asiaa, joista valokuvia kertyi 72 kappaletta. Niistä valmiiseen oppaaseen päätyi 19 kuvaa. Leikin osuus oppaaseen päätyneestä aineistosta on siis 45%, mikä kertoo leikin suuresta merkityksestä lapsille. Kaikista valokuvista leikkiä kuvastavien valokuvien osuus oli 40%.

Haastatteluissa esiin tuli 13 päiväkodin aikuisten ja kavereiden tärkeydestä kertovaa asiaa. Niistä lasten ottamia valokuvia kertyi 32 kappaletta, joista valmiiseen oppaaseen valittiin viisi kuvaa. Lisäksi monissa leikkikuvissa korostuu myös kavereiden merkitys, yksinleikkiä ei haastatteluissa tullut esiin, vaan kaikkiin liittyi kaveri. ”*Aamulla kun näkee taas kaverit*”, oli erään lapsen kommentti siitä, mikä oli parasta päiväkodissa.

Opinnäytetyön kehittämissuunnitelmassa saatiin osallistavalla etnografian tutkimuksella siis selville lasten tärkeimmiksi asioiksi lasten arjessa päivähoitossa leikkimisen ja kaverit. Myöskin kasvatustieteen tohtori Piia Roos toteaa omassa väitöskirjassaan, että päivähoitossa lapselle tärkeimpiä asioita ovat kaverit ja leikkiminen (Roos 2015, 158). Opinnäytetyön tutkimustulos on näin ollen samankaltainen. Leikkimiseen rinnastettava tekeminen kuten piirtäminen, askartelu ja muovailu sekä liikunnallinen tekeminen osoittautuivat myös tärkeiksi.

Leikki on erityisen merkityksellinen toimintamuoto lapsen kasvun ja kehityksen kannalta. Se vaikuttaa lapsen kaikilla kehityksen osa-alueilla. Leikki muovaa lapsen koko persoonaa koska se toimii lapsen kokonaisvaltaisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toiminnan ja kokemisen tapana. Leikki edistää kielen ja kommunikaation kehittymistä, kehittää sosiaalisia taitoja, muovaa ajattelua, oppimista ja ongelmanratkaisua, vaikuttaa moraalin ja tahdon muovautumiseen, rakentaa lapsen persoonallisuutta ja minuutta. Leikki luo tunnekokemuksia, vaikuttaa luovuuteen ja mielikuvituksen kehittymiseen sekä vaikuttaa lapsen emotionaaliseen kehitykseen. (Koivula & Laakso 2017, 123.)

Varhaiskasvatusikäisten lasten oppimiselle leikki on merkityksellistä, sillä se motivoi lasta ja tuottaa iloa samalla opettaen monia tietoja ja taitoja (Opetushallitus 2016, 20). Leikin merkitys lapsen oppimiselle ja hyvinvoinnille tunnustetaan päivähoiton toimintakulttuurissa (Opetushallitus 2016, 29). Tutkimukseni osoittaa, että myös lasten mielestä leikki on parasta. Leikkiä tulisikin hyödyntää päivähoitossa yhä enemmän.

Lapset tuottivat aineistoa hyvin kattavasti läpi päivähoitopäivän. Aikuisten merkitys päivähoitossa korostuivat leikin ja kavereiden ohella. Lapsille oli tärkeää, että päiväkodissa oli myös jotakin omaa. Oma sänky ja oma naulakko ilmeni vastauksissa, kuten myös oman lelun päivä, mutta sen sijaan oma kurvaatelaatikko, oma askartelulaatikko ja oma tuoli ruokapöydässä jäivät huomiotta. Omassa naulakkolokerossa lapset voivat säilyttää päiväkotipäivän aikana esimerkiksi valokuvaa vanhemmista, josta voi käydä välillä tankkaamassa voimia mutta tämäkin jäi lapsilta vaille huomiota.

5.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Kaikki sellaiset tiedot, joista käy ilmi, että lapsi on varhaiskasvatuksen asiakkaana, ovat salassa pidettäviä tietoja. Päiväkodin nettisivuilla ei voi olla ilman vanhemman suostumusta lapsen nimeä tai mitään muutakaan sellaista, mistä lapsen voi tunnistaa kuten valokuvaa. Tämä koskee myös lapsen nimellä varustettuja piirustuksia tai muita teoksia. Opinnäytetyön toteutukseen tarvittiin ja saatiin luvat siihen osallistuvien lasten vanhemmilta. Suostumuksen antaminen perustui vapaaehtoisuuteen ja se oli yksilöityä ja tietoista. Vanhemman on tiedostettava, mihin hän suostumuksensa antaa. Tämän tiedon pohjalta minun oli yksilöitävä luvan kysyminen niin, että vanhempi varmasti ymmärsi mihin antoi luvan lapsensa tietojen käsittelyssä. Lapsesta internetiin viedyt tiedot todennäköisesti löytyvät erilaisten hakupalveluiden avulla, vaikka tiedot olisi poistettu päiväkodin kotisivuilta, koska kuka tahansa pystyy kopioimaan ja jakamaan tietoja internetissä. (Heinonen ym. 2016, 239.) Valmiiseen oppaaseen valitut valokuvat esiteltiin lapsille ja heille annettiin mahdollisuus ilmaista mielipiteensä ja lupansa niiden käyttämisestä oppaassa.

Haastattelussa on tärkeää, millaisia kysymyksiä haastatteli esittää. Johdattelevat kysymykset ovat epäeettisiä, koska niillä useimmiten saadaan haluttu vastaus tulokseksi.

Epäeettistä on myös jättää kysymättä kysymyksiä niin, ettei se kata koko ilmiötä. (Kananen 2015, 151-152.) Haastattelut toteutettiin eettisesti ja lapsilähtöisesti.

Koska lapsen osallisuus perustuu vapaaehtoisuuteen lasten osallistuminen opinnäytetyön aineiston tuottamiseen oli vapaaehtoista. Kaikille lapsille tarjottiin yhtäläinen mahdollisuus osallistua toimintaan ja yleisesti lapset olivat hyvin innokkaita niin tekemään. Osallistumattomuus oli kuitenkin erään lapsen oma valinta ja hänellekin tarjottiin useampaan otteeseen mahdollisuutta osallistua jos olisikin muuttanut mielensä.

Kehittämiprojektissa pidin lapsia parhaina asiantuntijoina juuri sellaisina kuin he olivat. Minulla oli varhaiskasvatuksen työntekijänä luonnollinen vuorovaikutus- ja kommunikointisuhde tutkimukseni aineistoa tuottaviin lapsiin ja osoitin heidän ajatuksistaan vilpittöntä kiinnostusta. Lasten pyytäminen ”koulutehtäväni” avuksi osoittautui menestykseksi, olivathan he jo pitkän aikaa tienneet minun käyvän koulua ja siksi olevan aina välillä poissa töistä heidän luotaan. Lasten sitoutumisesta kehittämiprojektiin sovin heidän vanhempiansa kanssa. Yhteisillä säännöillä ja yhteisellä aiheella pääsimme hyvään lopputulokseen ja jokainen sai tuntea olevansa hyväksyty ja tärkeä osa kehittämisprosessia. Aineiston tuottamisessa jokaisella oli aikaa miettiä ja toimia, ilmapiiri oli kiireetön ja jokainen sai sanoa sanottavansa loppuun asti. Kuuntelin lasten mielipiteitä ja ajatuksia ilmaisten kiinnostukseni niitä kohtaan, tutkijana näin ja kuulin lapsen aidosti ja ohittamatta lapsen ajatuksia, vaikka ne olisivatkin harhailleet tutkimuksen aiheen ulkopuolelle. Seuraavaksi esikouluun siirtyvien lasten kanssa pystyin keskustelemaan asioista helposti ja lasten ajatukset tulivat selville ymmärrettävästi. Varoin pienentämästä lasta tai saattamasta häntä häpeäntunteeseen, korostin, että kaikki vastaukset ovat yhtä oikein, kehittämiprojektissa ei ollut olemassa vääriä vastauksia. Samasta syystä en myöskään suurentanut lasta tai nostanut häntä toisten yläpuolelle. Kehittämisprojekti eteni yhtä aikaa kooten aineistoa ja analysoiden sitä ja pitäen silmät auki uuden löytämiselle. Tutkijana kuuntelin myös lasta sisälläni ja tiedostin kokemusteni vaikutukset tarkasteluuni. Yhteiskunnallisesti merkittävää tietoa esiintuova lapsinäkökulmainen tutkimus on ansainnut oman paikkansa, eikä sitä pidä tässäkö kehittämisprojektissa vähätellä. Edellä mainitut asiat kuuluvat lapsinäkökulmaisen tutkimuksen tekijän eettisiin ja toiminnallisiin periaatteisiin. (Karlsson & Karimäki 2012, 50-52.)

Lapsen kunnioittaminen toteutui tutkijan ja lapsen välisessä kohtaamisessa, jolloin lapsi sai kokemuksen siitä, että hänen näkemyksensä ja ajatuksensa otettiin vakavasti. Lasten vapaaehtoisuus kehittämisprojektiin osallistumisessa toteutui ja heidän sitoutumisensa oli sitä myöden syvällisempää ja he kokivat osallistumisestaan olevan hyötyä heille itselleen. Pysin antamaan lapsille paljon positiivista palautetta koko toiminnan ajan. Lasten osallistuminen oli tarkoituksenmukaista, ilman heitä en olisi saanut aikaan suunnitelman mukaista tuotosta. Lapsella oli oikeus suojeluun myös kehittämisprojektin aikana. Pysin siihen, että lapsilla oli tilaisuus purkaa useaan otteeseen työskentelyn aikaansaamia ajatuksiaan myös muun henkilökunnan kanssa. Siksi kaikki lasten ottamat valokuvat ovat edelleen päiväkodin käytössä, jotta he voivat palata niihin halutessaan. Loin lasten osallistumiseen turvalliset ja kiireettömät puitteet ja kerroin heille projektin etenemisestä ja lasten vallasta päättää valmiiseen tuotokseen tulevista asioista. Tuotoksen valmisteluvaiheessa lapset pääsivät arvioimaan sen toimivuutta ja sitä, oltiinkö päästy siihen tavoitteeseen, mihin aineiston keruulla pyrittiin. Lasten innostus osallistua määräiti kehittämisprojektin tapaamisaikatauluja, jotta odottaminen ei olisi käynyt ylivoimaiseksi. Eettisyys lasten osallistumisesta vaati resursseja, jotka tukivat hänen osallistumistaan ja tämä tuli esiin esimerkiksi tapaamispäivien sovittelulla lasten sovittuihin hoitopäiviin nähden. Resursseja lisäämällä voitaisiin mahdollistaa lasten suurempi osallistaminen päivähoiton toimintaan myös kehittämisprojektin jälkeen. Nämä asiat kuuluivat lasten osallistumisen etiikan kymmeneen periaatteeseen. (Hipp & Palsanen 2014.)

5.3 Päivähoidon aloittavien perheiden arviointikysely

Kun kehittämisprojektin tuotos oli valmis, se liitettiin Uotsolan päiväkodin internetsivuille. Uusille päivähoitoon syksyllä 2018 Uotsolan päiväkotiin tuleville perheille tiedotettiin oppaasta ja sen mahdollisuudesta ennakoinnin välineenä sähköpostitse tai tekstiviestillä sekä tutustumiskäynnillä päivähoitopaikassa. Kehittämisprojektin päätökseksi tein ko. päivähoiton aloittaneiden lasten vanhemmille arviointikyselyn, jonka pohjalta arvioin oppaan käytettävyyttä ja vaikuttavuutta.

Päivähoidon aloittaneiden lasten vanhemmille tehtävä kysely on sopiva metodi, kun tutkimusasetelma on tarkasti määrätty ja tutkija voi etukäteen päättää kaikki

kysymykset. Arviointikyselyssä kaikki vastattavat kysymykset sijoitetaan yhteen kaille vastaajille samanlaiseen lomakkeeseen, johon vastaukset myös kirjoitetaan. (Taideteollisen korkeakoulun www-sivut 2018.) Kysely jaettiin vanhemmille tutustumiskäynnin yhteydessä tai sähköpostitse.

Arviointikyselyllä (Liite 2.) kerättiin informaatiota, jonka perusteella pyrittiin arvioimaan oppaan arvoa, hyötyä ja merkityksellisyyttä sekä tuotoksen käytettävyyttä ja vaikuttavuutta, auttoiko opas lasta saamaan käsityksen päivähoidosta ja alensiko opas päivähoiton aloittamisen kynnystä.

5.3.1 Arviointikyselyn tulokset

Päivähoidon aloittaneille perheille tehdystä arviointikyselystä saatujen vastausten perusteella opas koettiin hyödylliseksi ja helpoksi tavaksi tutustua tulevaan päivähoitopaikkaan. Vaikka päiväkotit olisivatkin olleet vanhemmalle jo entuudestaan tuttu, uskottiin, *”että kuvien katselemisesta ja oppaan avulla päiväkodista juttelemisestä etukäteen on kuitenkin hyötyä pienemmällekin lapselle, jotta päiväkotit ja siellä työskentelevät ihmiset tuntuvat tutuilta ja turvallisilta, kun lapsi aloittaa päivähoiton”*.

Opasta käytettiin ennen päivähoiton aloitusta keskimäärin kaksi kertaa mutta opas koettiin hyväksi keinoksi myös päivähoiton alettua muistella mennyttä hoitopäivää ja ennakoida tulevaa. Hoidon jo alettua lapsen oli helppo oppaan avulla ilmaista omia mielenkiinnon kohteitaan päiväkodissa. Lapsia oppaan kuvista kiinnostivat erityisesti leikit ja oma naulakkopaikka. Vanhempien mielestä oppaan avulla oli helppo käsitellä lapsen kanssa päiväkotipäivän kulkua. Opas koettiin *”selkeäksi ja ytimekkääksi, joka on helppo käydä läpi pieninkin lapsen kanssa, joka ei vielä jaksa keskittyä pitkää aikaa kerrallaan”*. Kuvia oppaassa oli riittävästi ja tekstiä sopivasti, ei liikaa. *”Kuvat havainnollistivat hyvin päiväkodin arkea”*. Eräässä vastauksessa kaivattiin henkilökunnan esittelyä. Tämän olin kuitenkin tietoisesti jättänyt tekemättä, sillä valitettavasti henkilökunnan vaihtuvuus on suurta, eikä tämänkään syksyn henkilökunnasta ollut vielä varmuutta opasta tehdessä. Yleisarvosanaksi arviointikyselyn vastauksista opas sai täydet viisi.

5.3.2 Päivähoitohenkilökunnan arvio oppaasta

Uotsolan päiväkodin henkilökunnalta saamani palautteen mukaan opas koettiin hyödylliseksi ja tarpeelliseksi ennakointivälineeksi niin päivähoidon aloittavalle lapselle, vanhemmille kuin henkilökunnallekin. Oppaassa *”on huomioitu hyvin kaikki päivän perustoiminnot ja se antaa tietoa päiväkotiarjesta myös vanhemmille”*. Oppaan läpikäyminen ennen hoidon aloitusta auttaa orientoitumaan uuteen paikkaan.

Kuvissa kaivattiin myös pienempiä lapsia, jottei oppaasta jäisi kuvaa vain ”isojen” lasten päiväkodista. Luvat kuvaamiseen oli kuitenkin pyydetty vain oppaan toteutukseen osallistuvilta päiväkodin vanhimmilta lapsilta, joten pienempien lasten esiintyminen kuvissa ei mahdollistunut tässä oppaassa.

Toteutus koettiin riittävän yksinkertaiseksi ja lapsenomaiseksi selkein, värikkäin kuvin. *”Lasten osallisuus huomioidaan hyvällä tavalla (nykyisen Vasun mukaisesti)”*. Opas koettiin hyvin käytännönläheiseksi ja lasten näkökulmasta tehdyksi. Haasteeksi oppaassa jää henkilökunnalle tulevien uusien perheiden osallisuus, eli motivointi työkalun käyttöön myös tulevaisuudessa.

6 YHTEENVETO JA POHDINTA

Toimintatavat päivähoidossakin ovat muuttuneet 20-vuotisen työurani aikana melkoisesti. Aikaisemmasta päivähoidosta voisi sanoa, että päivähoito oli lähinnä vain lasten sijoituspaikka vanhempien työssäkäynnin mahdollistamiseksi, mutta nykyään päivähoidon tulee olla laadukasta ja tavoitteellista pedagogista varhaiskasvatustoimintaa. Aiemmin päivähoitotoiminta on ollut aikuislähtöistä. Nykyään toimintaamme ohjaava uusi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) ja sen myötä Sastamalan kaupungin oma varhaiskasvatussuunnitelma painottaa pedagogista toimintaa ja sen dokumentointia, lapsilähtöisyyttä ja osallisuutta. Opinnäytetyön toteutus tuki näitä asioita antamalla lapsille mahdollisuuden toteuttaa jotakin omista lähtökohdistaan ja saamalla yhteistyöllä aikaan jotakin konkreettista annettavaksi eväiksi tuleville päivähoitolapsille.

Opinnäytetyöstä oli siis hyötyä tämänhetkiselle lapsiryhmälle projektin muodossa sekä varhaiskasvatuksen tavoitteiden lapsilähtöisyyden ja osallisuuden toteutumisen ja opinnäytetyön tuotoksena tuleville hoitolapsille päivähoiton aloituksen ennakoitavuusvälineenä. Se myös teki näkyväksi päivähoiton toimintaa. Kehittämiprojekti toteutettiin päiväkotipäivän aikana sisällyttäen lasten päivän toimintaan. Osallistavalla etnografisella tutkimuksella lapsia haastatteleamalla saatiin selville heidän mielipiteitään ja ajatuksiaan siitä, mitkä asiat he kokivat tärkeiksi päivähoitossa ja siten heidän mielestään olivat kertomisen arvoisia asioita tuleville hoitolapsille. Lapset valokuvasivat ko. asiat, hyväksyivät oppaaseen tulevat kuvat ja yhdessä lasten kanssa valokuviiin laadittiin selventävät kuvatekstit. Aineiston pohjalta laadittiin opas Uotsolan päiväkodin internet-sivuille, jota tulevat asiakasperheet voivat käyttää työvälineenä tutustuessaan päiväkodin mukaviin päivittäisiin tapahtumiin ja toimintaympäristöön ja helpottamaan näin lapsen päivähoiton aloitusta. Oppaasta tiedotettiin tulevia asiakasperheitä sähköpostitse tai tekstiviestillä sekä tutustumiskäynnillä päiväkodissa. Päivähoitosuhteen alettua perheet vastasivat arviointikyselyyn, josta sai tietoa oppaan käytökelpoisuudesta.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan artikloissa 12 ja 13 lapsella on oikeus vapaasti ilmaista omat näkemyksensä ja mielipiteensä häntä koskevissa asioissa ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Aikuisten on perusteltava päätökset lapselle ymmärrettävästi. Artiklan 17 mukaan lapsella on oikeus saada tietoa ja seurata tiedotusvälineitä. (Unicef:n www-sivut 2018.) Opinnäytetyö mahdollisti lapsen oikeuden saada tietoa häntä koskevasta asiasta luomalla työvälineen käsitellä päivähoiton aloittamisen aiheuttamia tunteita ja tutustua päivähoitopaikkaan etukäteen. Kehittämiprojektin toteutus mahdollisti myös lapsen oikeuden ilmaista omia ajatuksiaan päiväkodin arjesta.

Opinnäytetyön kehittämissprosessissa lasten osallisuus toteutui aiemmin mainittujen Hartin, Shierin ja Thomasin mallien mukaan hyvin, koska lapset tuottivat aineistoa, olivat kuvattavien asioiden ideoijia ja toteuttajia ja päätöksiä kuvattavista asioista tehtiin aikuisen kanssa yhdessä. Kaikki pääsivät osallistumaan tai niin valitessaan toteuttamaan kieltäytymisen osallisuuden muotona. Valmiin tuotoksen avulla on mahdollista palauttaa mieleen ja tehdä näkyväksi niin lapsille kuin heidän perheilleenkin kehittämissprojetin osallisuuden kokemus.

Lapsilähtöisyys kehittämissuunnitelmassa toteutui laatimalla opas lasten mielipiteiden ja lasten tuottamien valokuvien ja niiden tulkintojen pohjalta. Aikuisen aito läsnäolo ja lapsen kuuleminen mahdollisti lapsilähtöisyyden toteutumisen ja aineiston saamisen opinnäytetyön tuotosta varten. Kehittämissuunnitelma eteni lapsilähtöisesti lasten tahtiin, kun keskittyminen haastatteluun herpaantui, siirryttiin toiminnallisempaan osuuteen eli valokuvaukseen.

Kehittämissuunnitelma antoi minulle itselleni paljon. Lastenhoitajana en ollut aiemmin pystynyt itsenäisesti toteuttamaan vastaavanlaista projektia lasten kanssa ja onnistuminen tässä antaa uskoa ja rohkeutta toteuttaa tällaista jatkossakin. Lapset olisivat halunneet jatkaa projektia lisää ja toivon, että heille luodaan sellaisia mahdollisuuksia tulevaisuudessa enemmän. Toivon myös, että muutkin päiväkodit ottavat vastaavan oppaan toteutettavakseen.

Opinnäytetyön etnografinen tutkimus paljasti lasten arjesta tärkeimmiksi asioiksi päivähoitossa leikin ja kaverit. Leikin merkitystä tärkeimpänä työvälineenä päivähoitossa tulee korostaa, kuten se varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on jo huomiotuksiin. Myös lasten vanhemmat ovat huomanneet muutoksen ja olleet tyytyväisiä nähdessään päivähoitohenkilökunnan leikkimässä lasten kanssa. Leikkiessään ikätovereidensa kanssa aikuisen tukemana lasten vuorovaikutustaidot kehittyvät tulevaa elämää varten.

Opinnäytetyön aineiston tuottamiseen osallistuneiden lasten vanhemmat olivat päivähoitohenkilökunnan mukaan erittäin kiinnostuneita siitä, mitä lasten kanssa tehtiin. Oppaan valmistuttua tiedotin asiasta myös heitä ja pyysin lapsen kanssa yhdessä katsomaan päiväkodin internetsivuilta mitä olimme tehneet. Pyysin myös kommentteja oppaasta ja sen tutkimisesta. Yksikään 11 perheestä ei vastannut tähän pyyntöön, mikä tuntui uskomattomalta. Mielestäni tämä kertoo jotain myös ajasta, jossa elämme, kaikkeen ei vain yksinkertaisesti riitä voimia ja aikaa. Tahdon silti uskoa siihen, että myös nämä perheet ovat viettäneet lapsensa kanssa mukavaa aikaa opasta tutkiessa.

Opinnäytetyön tuotos vastasi varhaiskasvatuksen lapselle suunnatun materiaalin puutteeseen ja tavoitteeseen tuottaa työväline, joka helpottaisi lapsen päivähoiton

aloitusta. Opinnäytetyö eteni suunnitelman mukaisesti etnografisen tutkimuksen myötä aineiston tuottamiseen lapsilähtöisyyttä ja osallisuutta lisäten yhdessä lapsiryhmän kanssa. Valmis opas oli saadun palautteen mukaan onnistunut kokonaisuus ja opinnäytetyö prosessina mielenkiintoinen.

LÄHTEET

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ahonen, N. 2009. Satukirja päiväkodin arjesta lapsen näkökulma huomioiden. AMK-opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.4.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/6122/Ahonen_Nina.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Anttila, M. & Haapala, E. 2010. Aapon jännittävä päivä -kuvakirja päivähoidon aloittamisesta. AMK-opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.4.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21947/Anttila_Mari_Haapala_Emmi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Eerola-Pennanen, P., Vuorisalo, M. & Raittila, R. 2017. Johdatus varhaiskasvatukseen. Teoksessa Koivula, M., Siippanen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino. 21-35.

Eskel, P. & Marttila, M. 2013. Osallisuuden kokemus osana yhteisöllisyyttä. Teoksessa Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. (toim.) Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus. 75-96.

Hart, R. A. 1992. Children's participation. From tokenism to citizenship. Innocenti essays No. 4. Unicef. Viitattu 27.4.2018. https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf

Haverinen, P. 2015. Pikkuisen parempi alku -Opas alle kolmivuotiaitten lasten päivähoidon aloitukseen. AMK-opinnäytetyö. Espoon Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.4.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/99799/haverinen_paivi_HELSINKI.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hipp, T. & Palsanen, K. (toim.) 2014. Lasten osallistumisen etiikka -lapset ja nuoret palveluiden kehittäjinä. Lastensuojelun keskusliitto. Viitattu 1.5.2018. https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Lasten_osallistumisen_etiikka1.pdf

Hämeenaho, P. & Koskinen-Koivisto, E. 2014. Moniulotteinen etnografia. Helsinki: Ethnos.

Ikonen, J. 2017. Tervetuloa päivähoitoon! Esittelyvideo päiväkotia Wilhelmiinan aloittaville lapsille. AMK-opinnäytetyö. Lapin ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.4.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/137711/Ikonen_Jonna.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Pedatieto Oy.

- Jyväskylän avoimen yliopiston Koppa www-sivut. 2015. Viitattu 25.2.2018
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/haastattelut>
- Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Kallio, J. 2017. ”Lasta ei voi pakkoreipastaa” – näillä vinkeillä päiväkodin aloitus sujuu. Viitattu 25.2.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-9754410>
- Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 202. Jyväskylä: Tekijät ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Karlsson, L. & Karimäki, R. 2012. Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Toinen, korjattu painos. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Kauppinen, R., Sommers-Piironen, J., Vainio, J., Mäkelä, P., Vilmilä, F. & Kataja, E. 2011. Lapsen ääni – tarina minulta. Helsinki: Pelastakaa Lapset.
- Koivula, M. & Laakso, M-L. 2017. Lapsen varhainen kehitys kommunikaation, vuorovaikutussuhteiden ja leikin näkökulmista. Teoksessa Koivula, M., Siippanen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino. 108-128.
- Koivula, M., Siippanen, A. & Eerola-Pennanen, P. 2017. Varhaiskasvatus valloittaa. Teoksessa Koivula, M., Siippanen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino. 9-18.
- Lahtiranta, A. & Simolin, T. 2011. Satukirja lapsen päivähoiton aloituksen tukena. AMK-opinnäytetyö. Turun Ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.4.2018.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/36483/valmis%20oppari.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Lepistö, H. 2014. ”Tervetuloa päiväkotiin!” Perehdytyskansio päiväkotiin tulevalle lapselle. AMK-opinnäytetyö. Lapin ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.4.2018.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/82627/Lepisto_Heidi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut. 2017. Lapsi aloittaa päivähoiton. Viitattu 22.2.2018. <https://www.mll.fi/vanhemmille/vinkkejä-lapsiperheen-arkeen/lapsi-aloittaa-paivahoidon/>
- Ojala, U. 2011. Opas lasten haastatteliijoille ja kuvaajille. Lastensuojelun keskusliitto. Viitattu 22.2.2018. https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Opas_lasten_haastatteliijoille_ja_kuvaajille.pdf
- Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

- Opetushallituksen www-sivut. 2018. Varhaiskasvatus. Viitattu 22.2.2018. http://www.oph.fi/koulutus_ ja_ tutkinnot/varhaiskasvatus
- Perustuslaki. Finlex www-sivut. 1999. Viitattu 18.2.2018. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P6>
- Rautiainen, A. 2016. Mitä on varhaiskasvatuksen pedagogiikka? Opetushallituksen www-sivut. Viitattu 14.6.2018. https://www.oph.fi/saadokset_ ja_ ohjeet/opetussuunnitelmien_ ja_ tutkintojen_ perusteet/varhaiskasvatus/103/0/mita_on_varhaiskasvatuksen_pedagogiikka
- Rautiainen, P. 2007. Etnografian maailma: kenttätyötä ja analyysia. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 14.6.2018. www.cs.tut.fi/~ihtesem/k2007/materiaali/etnografia.ppt
- Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. 2017. Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja.
- Roos, P. 2015. Lasten kerrontaa päiväkotiarjesta. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Viitattu 27.4.2018. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96477/978-951-44-9691-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Roos, P. 2016. Mitä kuuluu? Lapsen kertomukset ja osallisuus päiväkotiarjessa. Nokia: Piia Roos.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV -Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 14.6.2018. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_3.html
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Viitattu 16.5.2018. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>
- Taideteollisen korkeakoulun www-sivut. 2018. Virtuaaliyliopisto. Viitattu 25.2.2018. http://www2.uiah.fi/virtu/materiaalit/tuotetiede/html_files/1364_empiir.html#teema-haas
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. 2016. Viitattu 15.2.2018. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. 2017. Viitattu 15.2.2018. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi- ja- terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere University Press.
- Turja, L. & Vuorisalo, M. 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa Koivula, M., Siippanen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino. 36-55.

Tuukkanen, T. 2016. Lasten osallisuus ja kuuleminen. Lapsiasia.fi. Viitattu 18.2.2018. http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2016/10/Lasten_osallisuus_Terhi_Tuukkanen_28.9.2016.pdf

Unicef:n www-sivut. Yleissopimus lapsen oikeuksista. 2018. Viitattu 18.2.2018. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

Varhaiskasvatuslaki. Finlex www-sivut. 2015. Viitattu 18.2.2018. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#L1P7b>

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Virtanen, K. 2016. ”Olipa kerran pieni päiväkot...”-satukirja päivähoidon aloituksen tukena. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.4.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/110979/Virtanen_Kaisu.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hyvät vanhemmat!

Opiskelen sosionomiksi Satakunnan Ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyöni työpaikallani Uot-solan päiväkodissa. Opinnäytetyöni on kehittämisprojekti, jonka tavoitteena on alentaa lapsen päivähoidon aloittamisen kynnyksiä. Tarkoitukseni on lapsia haastatella ja käyttää valokuvausta ilmaisun keinona saada selville lasten mielipiteitä ja näkemyksiä siitä, mitkä asiat päiväkodissamme ovat sellaisia, mistä lapset tahtoisivat kertoa tuleville hoitolapsille.

Tarkoituksena on koostaa lasten ottamista valokuvista ja niiden tulkinnoista ja haastattelun tuloksista opas liitettäväksi päiväkodin internet-sivuille. Oppaan avulla tulevat hoitolapset voisivat tutustua päiväkotiin jo ennalta.

Käsittelen lasten vastaukset ehdottoman luottamuksellisesti eivätkä lasten nimet tule esiin opinnäytetyössäni. Lapsen kuvien ja nimen julkaisu tulevassa oppaassa päiväkodin sivuilla internetissä on teidän lupanne varassa.

Olisin erittäin kiitollinen, jos lapsenne voisi osallistua opinnäytetyöhöni.

Ystävällisin terveisin;

Sari Viljanen

sari.viljanen@student.samk.fi

LUVAT: (rastita oikea vaihtoehto)

Lapseni _____ (lapsen nimi)

- saa osallistua opinnäytetyöni aineiston tuottamiseen.
 ei saa osallistua opinnäytetyöni aineiston tuottamiseen.

Lapseni ottamia valokuvia

- saa käyttää tulevassa oppaassa päiväkodin sivuilla internetissä.
 ei saa käyttää tulevassa oppaassa päiväkodin sivuilla internetissä.

Lapseni etunimen

- saa julkaista tulevassa oppaassa päiväkodin sivuilla internetissä.
 ei saa julkaista tulevassa oppaassa päiväkodin sivuilla internetissä.

Valokuvan, jossa lapseni näkyy tunnistettavasti

- saa julkaista tulevassa oppaassa päiväkodin sivuilla internetissä.
 ei saa julkaista tulevassa oppaassa päiväkodin sivuilla internetissä.

Huoltajan allekirjoitus: _____

Tervetuloa meille! – lapsilta lapsille suunnattu opas helpottamaan päivähoiton aloitusta Uotsolan päiväkodissa

on valmistunut!

Opas on tarkoitettu lapselle aikuisen kanssa käytettäväksi ennakointivälineeksi päivähoitoa Uotsolan päiväkodissa aloitettaessa.

Tämä opas on tehty Satakunnan ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä huhtikuussa 2018 haastatteleamalla päivähoiton asiantuntijoita eli seuraavaksi esikouluun lähteviä Uotsolan päiväkodin lapsia heille tärkeistä asioista päivähoitossa.

Lasten haastatteluista saadun aineiston perusteella lasten valokuvaamista asioista ja kuvien tulkinnoista koottiin opas, jonka tarkoituksena on vastata päivähoiton aloituksessa lapselle suunnatun materiaalin puutteeseen.

Varhaiskasvatuksen tavoitteita lapsilähtöisyydestä ja lapsen osallisuudesta toteuttaen tuotettu 17 sivuinen opas sisältää kattavasti päiväkodin päivän toimintoja valokuvin ja niiden selityksin. Opas on käytettävissänne Uotsolan päiväkodin internet-sivuilla: opas lapsilta lapsille.

https://web.satuoy.fi/uotsolan_pk/liitetiedostot/editori_materiaali//31212.pdf

---

Opinnäytetyöni kannalta olisi erittäin tärkeää, että ehtisitte vastaamaan seuraaviin kysymyksiin oppaan käytöstä. Vapaamuotoiset vastaukset voi lähettää minulle sähköpostitse osoitteeseen: sari.viljanen@student.samk.fi (tai erillisellä lapulla päiväkodille.) Vastata voi heti oppaan käytön jälkeen, kuitenkin **viimeistään 15.8.2018 mennessä**. Vastaukset käsitellään opinnäytetyössä nimettöminä.

1. Miten ja milloin opasta käytettiin? Kuka/ketkä opasta käytti?
2. Oppaan käyttökerrat ennen päivähoiton alkua?
3. Mitä hyötyä/haittaa oppaasta oli päivähoitoa aloittavalle lapselle? Entä lapsen vanhemmalle? Auttoiko opas saamaan käsityksen päivähoitosta? Alensiko opas päivähoiton aloittamisen kynnystä?
4. Koitteko oppaan tarpeelliseksi?
5. Kommentit oppaan ulkoasusta: kuvat, teksti, selkeys?
6. Minkä yleisarvosanan antaisitte oppaalle? (1-5)

Oikein ahkeraa oppaan käyttöä toivoen; *Sari*

Lapsilta lapsille suunnattu opas helpottamaan päivähoiton aloitusta Uotsolan päiväkodissa löytyy osoitteesta:

https://web.satuoy.fi/uotsolan_pk/liitetiedostot/editori_materiaali/31212.pdf